

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

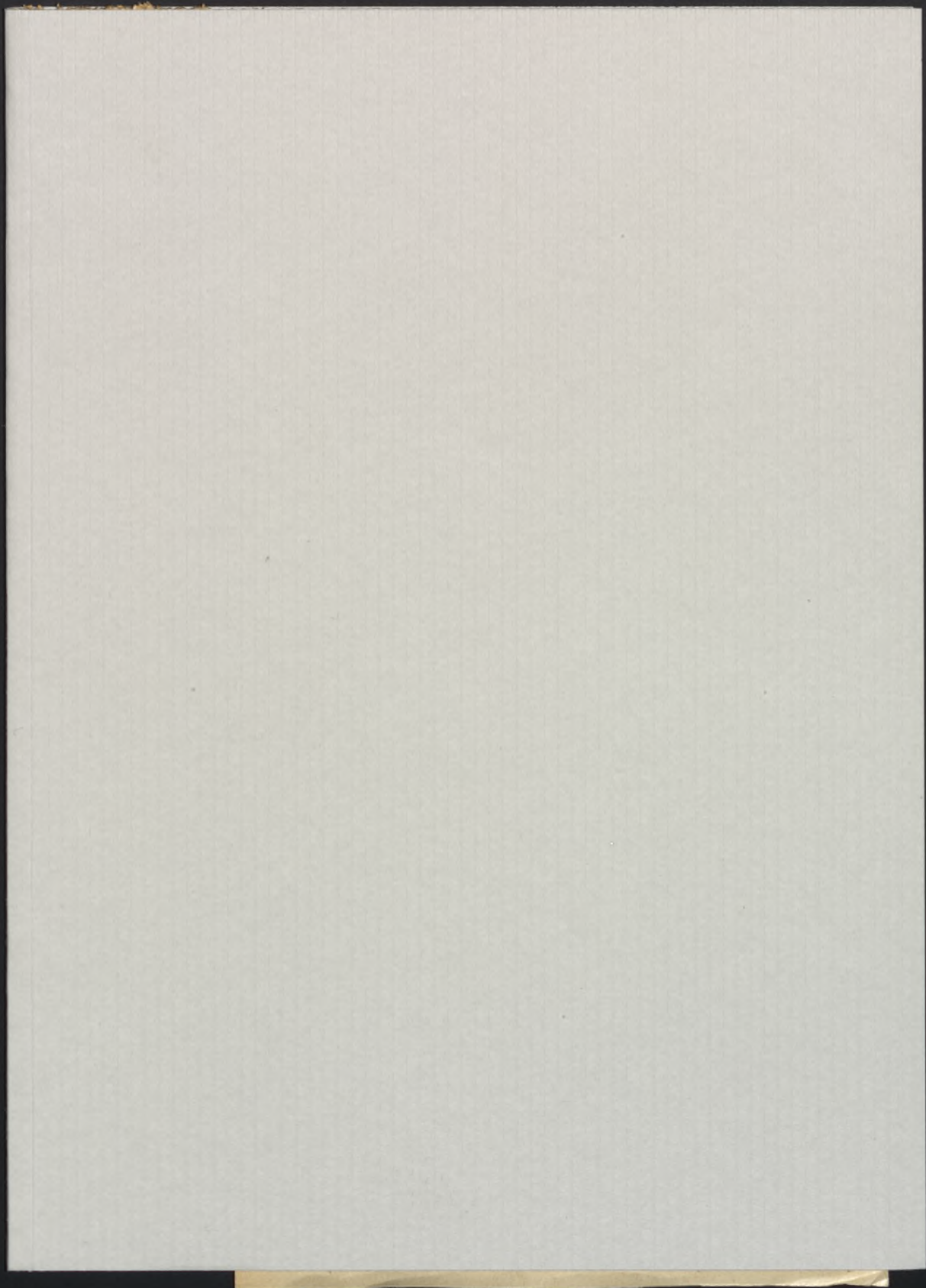
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

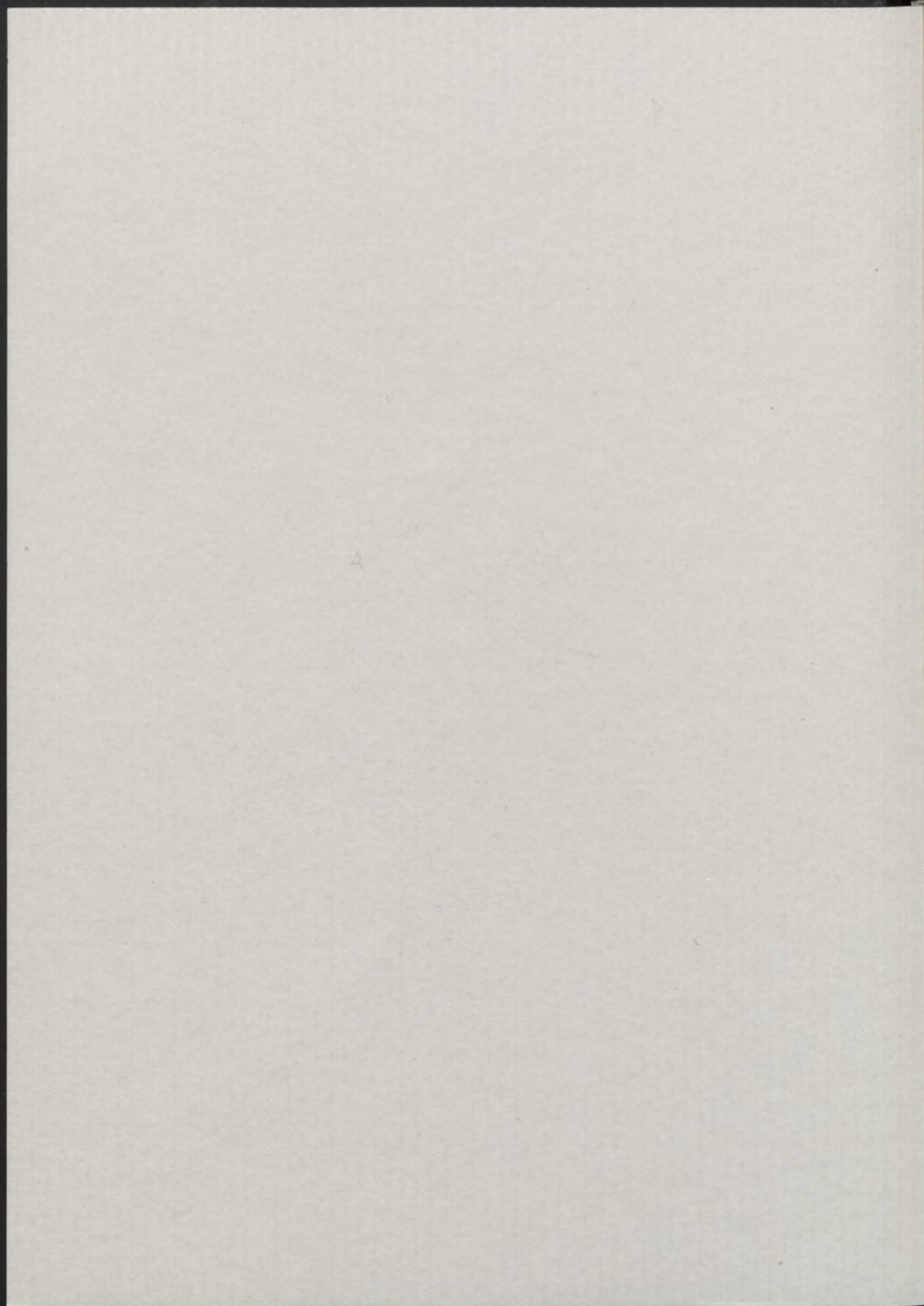

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

15

Hvad blot en kyss
kan åstadkomma.

BERÄTTELSE

AF

WILHELM AURELL.

(Förf. till: *Ringen med svarta stenen, Olof Haraldsson och
Vandring på Visingsö m. m.*)

—•••••—

BORÅS 1892.
WESTGÖTENS BOKTRYCKERI.

WYLLIE, JOHN

1847-1914

1847-1914

1847-1914

— HVAD BLOTT EN KYSS
KAN ÅSTADKOMMA. —

BERÄTTELSE

AF

WILHELM AURELL.

(Förf. till: *Ringen med svarta stenen, Olof Haraldsson och
Vandring på Visingsö m. m.*)

BORÅS, WESTGÖTENS BOKTRYCKERI, 1892.

Sv. 41
29

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

I.

På kvällen.

Prostgården låg och ligger ännu, för resten, långt ner i landsorten. Men genom järnvägen, som går alldeles förbi knutarna, är mycket lätt att komma både dit och därifrån.

Prosten var enkman sedan flera år tillbaka. Hans adertonåriga dotter Anna stod för hushållet. De tvänne sönerna om respektive tio och tolf år hade "levvat röfvare", synnerligast i köket, ända till vid midsommartiden, då de fingo sin förste informator, en rask medikofilosofie kandidat från Upsala och Carl hette han.

Det var sent på hösten, så det led mot jultiden.

Vid niotiden på kvällen, sedan Carl redan bjudit god natt, fick han den idén att ännu en gång gå in till prostens rum för att i dennes bokhylla söka sig någon lämplig lektyr.

Knack-knack-knack-knack, bultade han på en af de tre dörrarna, som ledde in till prostens rum, men fick intet svar inifrån.

— Ursäkta mig, började han, men kanske farbror inte tar emot såhär sent på kvällkvisten — Jag

vill bara antingen *låna* en bok eller ock ha tillbaka Büchners "Kraft och Materia", bara för kvällen: sedan skall farbror få låna den igen, ifall farbror inte har läst den ännu.

Knack-knack-knack.

Det förblef tyst därinne.

Carl öppnade så vackert och steg in ändå.

— God afton, god afton, sade han, som full af lefnadslust, bugade sig för väggarna, tilläggande: jäså, här är ingen inne. Näja, fortfor han, skrufvade något ned den i fotogénlampan rykande vecken och närmade sig bokhyllan, läsande boktitlar: "Novum Testamentum Græcum": — Nej, jag tackar! — "Lutheri Postilla": — Öfvervunnen ståndpunkt — "Kristens och Kristinnas resa genom världen af John Bunyan", i praktband: — Tycker inte om böcker i praktband. "Markalls Sömlösa nätter": — Nej, sömlösa nätter, det består jag mig med själf nu för tiden, alltsedan jag blifvit förtrollad af den där lilla karnaljan Anna. "Om andarnas umgänge med människorna af grefve Ponensky": — Ja, han I sett mig flyga? Att gubben inte följer med sin tid så pass mycket, att han åtminstone lagt sig till med Zolas Nana. Den kunde vara uppfriskande för prostfar att läsa på lediga stunder. Men se där min "Kraft och Materia". Den duger länge: det är just någonting för vår tid. Han stoppade boken i fickan, tilläggande: men om jag nu också skulle ta Atterboms "Siare och skalder" till efterrätt på nattsidan.

En lätt knackning hördes utanför ena sidodörren.

Carl spetsade öronen.

— God natt, pappa lilla! Nu går jag och lägger mig, hördes en vackert klingande kvinnoröst säga utanför samma dörr.

— Det skall då inte lyckas; nu är det jag, som spelar pappa prost, sade Carl halfhögt, skrufvade ytterligare ned lampan, så att det blef tämligen mörkt i rummet, kastade sig hastigt i prostens stora länstol och härmande hans röst, genmålde Carl: God natt, mitt barn, sof godt! Men kom hit och kyss mig först!

— Sa' pappa något? frågade Anna därutanför.

Jajamen! svarade Carl, fortfarande att härma prostens röst. Jag sa': du skall väl komma hit in och kyssa din gamle far, innan du kryper till kojs.

— Ack ja! så gärna, så gärna, återtog Anna, kom inrusandes, slog armarna om Carls hals och kysste honom på hufvudet. — God natt! älskade lille farsgubbe!

— God natt! mitt barn, sade Carl, alltjämt härmande prosten, slog sina armar kring Annas lif och kysste henne — "riktigt".

Med samma öppnades andra sidodörren och in steg prosten; men han hann knappt inom dörren, förrän han tappade den långa pipan som han bar i ena handen och tidningen "Vårt Land" samt några bref som han hade i den andra. Han blef stående liksom förstenad, fixerande de hvarandra kyssande Carl och Anna. Han drog slutligen en djup suck.

— Hva' — hva' — hva! — stammade han. Ären I galna eller jag? — Ettdera måste det vara. Hvad har jag sett och hvad ser jag? — Och detta klockan nio till på kvällen i mitt eget rum! Att vara enkman och ha en giftasvuxen dotter! Det är, det är mera än förfärligt! Och så en ung man i huset till! — Hvad tänken I på? Hvad tagen I er till? Och alltsammans i en handvändning blott medan jag är ute i köket och tar emot posten! Nu,

nu går det för långt. Hvad namn skall jag gifva åt ett sådant djärft tilltag? . . .

Prosten tog några steg framåt.

Carl och Anna, som först flögo ifrån hvarandra såsom hade de blifvit träffade af blixten, närmade sig nu prosten, Carl upptagande pipan och Anna tidningen samt brefven.

— Hvad namn skall jag gifva ett sådant djärft tilltag? repeterade prosten, seende än på Carl och än på Anna.

— Bäste farbror, började Carl, sökande taga mod till sig, namnet gör ju ingenting till saken; men annars skulle jag för min del åtminstone hvad mig angår vilja kalla det här för, för — att — "stiga upp som en sol och falla ned som en pannkaka".

— Älskade pappa! sade Anna, det var ett misstag af mig, ett stort misstag.

— Ja, ett fullkomligt misstag, farbror, inföll Carl.

— Jaså, misstag! genmälde prosten. Jo, jag känner till sådana där misstag, jag.

— Farbror, afbröt Carl, det var jag som . . .

— Ja, det var det, återtog prosten, det var alltså du, din spelevinker, som härom kvällen sådär oförmärkt, äfvenledes i min närvaro, kysste flickan där på handen. Tron I inte, jag såg det, fast jag ingenting så, för att icke väcka den björn, som jag *trodde* sof, men hvilken jag nu finner är fullt vaken. Jag skall säga dig, min käre Carl, att jag håller inte informator i huset, för att få min dotter kysst. Och du, arma flickebarn, som ännu inte är mer än aderton år. — Det är fasaväckande — O! tempora, o, mores! . . .

Prosten sammanknäppte händerna.

Men, min älskade far, inföll Anna, jag bedyrar, att det *nu* berott på ett misstag.

— Ja, vördade farbror, tillade Carl, det är fullkomligt sant som Anna — som *fröken* Anna säger, och det är jag, som på skämt gifvit anledning till hela detta lilla oskyldiga upptråde, hvilket jag vågar hoppas, farbror skall ursäkta, så snart farbror fått höra, huru alltsammans från början gått till.

— Berätta, berätta, bad Anna oroligt, så missförståndet blir häfdt!

— Saken var nämligen den, återtog Carl, att jag gick hitin för att antingen *låna* en bok af farbror eller ock *ta till baka* min Büchners "Kraft och Materia", för att få någon kväll- och nattlektyr; och som farbror inte var inne tog jag själf den här — drar upp boken ur fickan — och hvilken ju är bästa beviset på, hvad jag säger. Till literär dessert var jag just i begrepp att taga Atterboms "Svenska siare och skalder", då Anna — fröken Anna knackade på i den lofliga och aktningvärda afsikten att säga god natt åt farbror. Jag fick då en idé, ju i och för sig mycket oskyldig, att nämligen skämta lite' grann med fröken Anna. För sådant ändamål skrufvade jag ner lampan något, satte mig i farbrors länstol, och sökande — jag ber om ursäkt — härma farbrors röst, spelade jag farbror. Fröken Anna vilseleddes mycket riktigt häraf; kom inspringande, slog armarna omkring min hals — allt i tanke, att jag var farbror, förstås — och . . . kysste mig på håret; jag försäkrar, det var endast på håret.

— Ja, pappa, inföll Anna, på håret var det; bara såhär.

Hon slog härvid armarna omkring prostens hals och kysste helt hastigt hans hufvud.

— Jaså, sade prosten i hånande ton. "bara så-här!" Men jag såg tydligt jag, att han kysste dig — härvid smackade prosten liksom man gör åt en häst, för att få honom att springa — sådär och det så du höll på att tappa andan ändå.

— Hm, mumlade Anna och slog halft skamsen och halft skälmskt ned sina ögon. Det var visst inte fråga om att tappa andan.

— Jaså, inte det?! röt prosten.

— Nej, i sanning, bäste farbror, inföll Carl; och jag försäkrar, att . . .

— Att du kysste henne, ja, afbröt prosten. Jag såg ju det med mina egna ögon. Det är inte värdt du står här och nekar.

— Det gör jag inte heller, genmålde Carl med synnerlig bestämdhet.

— Carl! Carl! utropade prosten och ruskade på hufvudet. Hvi gjorde du mig detta?

— Ja, käre farbror; svarade Carl småleende. "tillfället gör tjuften."

— Men återtog prosten, du uppträdde icke som . . . "tjuft"; det är just det sorgliga i saken; utan flickungen, mitt eget förut så ofördärfvade barn, gaf dig, hvad du önskade.

— Lilla goda, rara pappa, inföll Anna, smekande sin far, förlåt mig, förlåt oss!

— Du, fortfor prosten till Anna, så ung! — Hvem har lärt dig sådant där?

— Det har ingen gjort, svarade Anna så naivt; det ligger väl i naturen kan jag tro.

— Säg, flicka, säg varnartiga barn, röt prosten, var detta första gången?

— Inte riktigt, hviskade Anna med nedslagna ögon och petade helt förlägen med foten mot golvet.

— Jaså, återtog prosten, inte "riktigt" första gången. Kanske inte heller "riktigt" *andra* gången? Hva'sa'?

— *Nej*, inföll Carl med bestämdhet.

Prosten ryckte på axlarna och syntes ännu häftigare.

— Hvilken olycksaliga gång i ordningen var det då, som ni nu kysstes? ropade han.

— Bara den . . . *tredje*, sade Anna.

— Inte skall farbror fästa sig vid sådana småsaker, inföll Carl.

— Och allt detta, fortfor prosten, midt under mina ögon!

— Inte de första två gångerna, invände Carl.

— När och hvar understoden I er då att . . . ?

— Snälla pappa, se inte så sträng ut! Allt skall nog bli bra igen . . . sade Anna till hälften gråtande.

— När och hvar? frågar jag.

— Jo, svarade Anna, tummande på sitt förkläde, eftersom pappa nu skall veta allt, så . . . så . . . var det första gången allhelgonadag i . . . i . . . skafferiet, sedan Carl dagen förut skrifvit en liten lapp med blyertspenna till mig och sagt, att han . . . att han . . . älskade mig.

— Allt bättre och bättre! utropade prosten. Och *andra* gången?

— Andra gången, svarade Carl helt lugnt, det var för ett par veckor sedan i Annas rum, ja, samma söndag som farbror predikade om den yttersta domen.

— Kanske till och med under självaste högmessan, klagade prosten nästan för sig själf.

— Ja, svarade Anna, seende på Carl.

Båda smålogo, men halft sorgset mot hvarandra.

— Hvad skall det blifva af det här? fortfor prosten.

— Jo, svarade Carl, vi ha tänkt på och talat om bedja farbror att först få förlofvas och sedan gifta oss.

— "Först förlofvas och sedan gifta er"! — upprepade prosten hånande.

— Det är naturligtvis, inföll Carl, den riktiga gången af saken.

— Men jag säger, fortfor prosten, att det blir ingenting af med den saken, ty för det första ären I båda alldeles för unga . . .

— Det hindret, afbröt Carl, förfaller så småningom.

— Och för det andra är du blott och bart student, och . . .

— Nej, förlåt mig, farbror, "filare" är jag; det vill säga: medicofilosofie kandidat; och jag känner till ock med ett par "filare", som redan äro gifta.

— Ja, sådana filare som äro på mekaniska verkstäder, ja, och kunna försörja sig och hustru.

— Nej, sådana "filare", som äro i Upsala, sådana som jag: *medicofilare*.

— Jag bryr mig inte om några filare alls, hvarhelst och hurudana de ock äro. Och för det tredje så lämnar jag aldrig min dotter hvarken som fästmö eller hustru åt någon *materialist*, som du är. Själf sade du mig häromdagen, då du till låns erbjöd mig Büchners "Kraft och Materia", hvilken jag dock ännu icke läst, att den boken fullkomligt beröfvat dig tron på Gud och tron på ett lif efter detta: hiskliga bekännelser, såsom jag också sade till dig.

— Ja, men, min gode farbror, tron på *Gud* har jag dock återfått sedan dess. Att man icke kan

fatta Gud, är värkligen intet bevis för att Gud ej existerar, ty kunde man fatta Gud, så skulle man ju ock i och med det samma vara lika med Gud. Jag tror således på Gud, farbror, men icke på människans individuela odödlighet, ty jag har icke kunnat finna någon form för eller något ändamål med densamma.

— Men en man utan tro på ett lif efter detta kan aldrig själf vara lycklig och ännu mindre lyckliggöra sin maka.

— Farbror! Jag *ville* tro på ett lif efter detta, men jag *kan* icke.

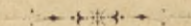
— Intill dess du det *kan*, tala aldrig med mig om någon kärlek till min dotter. Emellertid lämnar du i morgon mitt hus. Gå!

Prosten pekade åt dörren.

— Pappa! Pappa! snyftade Anna.

— Gå! sade han äfven åt henne, pekande åt en annan dörr.

Sorgsne gingo de unga tu at hvar sitt håll och sorgsen gick prosten af och an där inne hos sig.

II.

På natten.

Ännu vid midnattstid var Carl vaken. Han låg oafklädd ofvan på sin bäddade säng, rökte cigarr och läste Büchners "Kraft och Materia" d. v. s. han *trodde* sig läsa, enär han hade ögonen fästa i boken, men något sammanhang fick han visst icke utaf, hvad han läste, ty hans tankar flögo än hit och än dit med anledning af det, som hade passerat på kvällen inne i prostens rum.

Emellertid, medan Carl ligger där tyst, röker sin cigarr och *tror* sig läsa, låtom oss kasta en blick omkring i hans rum!

Detta var tämligen stort. På nattduksbordet bredvid sängen stod en matt lysande lampa. Öfver sängen hängde en portör. I ett hörn af rummet, snedt emot sängen, stod ett människoskelett: det är nämligen en och annan *ung* filares förtjusning att "möblera" med ett människoskelett. I ett annat hörn stod en botanistspade och en promenadkäpp, strax därintill hängde en tulubb, en luden mössa, ett par stora hvita yllevantar, en nattrock och en studentmössa.

— Nej, bort "Kraft och Materia...", mumlade Carl för sig själf och slängde boken utefter golfvet, så att hon hamnade vid foten af skelettets stativ. Ja, ligg där vid dödens symbol, ty den tillfredsställer ej ett oroligt hjärta. — Hm! — sådär plötsligt sammanstörtade min första kärleks heliga tempel, på hvilket jag med känsla af den innerligaste sällhet byggt natt och dag nu nära nog ett halft års tid. Men kan det då inte repareras? — Nej, tyvärr . . . Dock . . . hvad skulle hindra mig säga till gubben, att jag tror på ett lif efter detta? Jo, min heder: jag kan ej ljuga, emedan jag icke vill det. Men . . . hvarför inte? Eget med det där kontrollerande medvetandet i alla fall. Till och med hedningen, skalden Horatius, talar ju om, att man inte kan göra sig kvitt det . . . Teologerna kalla det för samvetet. Och huru det är, så finnes det ändå en liten smula däraf hos oss lite' hvar. Likväl . . . hvad tjänar det där samvetet egentligen till? — Jo, det skulle ju visa oss rätta vägen på vandringen genom lifvet. Men så kommer det gemenligen pekandes, först när det är alldeles för sent att ändra kurs. Hvad är då lifvet egentligen? Jo, summan af det myckna oangenäma och det lilla angenäma, som hvar och en förskaffar sig; det vill säga: nittionio delar oangenämt och en del angenämt. Och döden . . . hvad är det? . . . Ett streck i räkningen och just öfver själfva den där summan . . . En representant för lifvet, den ser ut så här den, sade Carl, i det han reste sig upp, så att han blef sittande i sängen och pekade på sig själf, och en representant för döden, den ser ut sådär den, fortfor han och pekade på skelettet; och nog ser den ut att ha treffligt, alltid . . . Carl kastade sig åter ned på sängen. — Men sådana där blir vi alli-

hopa, fast så få utaf oss få äran ha benen hopfogade med ståltråd och och exponeras på dethär viset . . .

Han gäspade.

— Men tänk ändå, om döden värkligen vore en metamorfos för öfvergång från en lägre, ofullkomlig till en högre fullkomlig lifsform . . . Faktiskt är emellertid med allt *materiellt*, att ingenting förintas, utan blott förvandlas, ändrar form . . .

Han gäspade åter.

— Sanningen att säga, så är då tanken på döden allt annat än uppfriskande, utan tro på ett lif efter detta. Usch då, att stoppas ner i jorden eller crematoriseras och inte veta af sig ett endaste tecken! Men man visste ju inte af sig ett endaste tecken, innan man var född . . . Och inte var det så förskräckligt tråkigt: inte led man af det . . . Samma ock när de kroppsliga lifsfunktionerna upphöra och af hvilka själen är och icke kan vara annat än en produkt, så länge dessa fortgå. Tror man på Gud, som är evig, så är ju det rent af en förmäthenhet att tro på människans odödlighet, hvarigenom hon skulle i så fall blifva jämngod, lika med Gud. Men, om nu själen skulle lefva sedan hennes för detta kropp är död, så blir frågan om *sättet, formen och hvar*. Grekerna och romarne, de trodde värkligen på ett lif efter detta: men de ansågo det där lifvet såsom ett glädjelöst skugglif blott. Huru föreställa sig då de kristne lifvet efter detta? De föreställa sig det — icke alls. I sanning en mycket tillfredsställande tro på odödligheten. Men, om vi nu hafva, vilja hafva och behöfva denna tro, böra vi då icke också söka göra oss en någorlunda fattlig föreställning om lifvet efter detta och i analogi just med jordelifvet, enär i hela skapelsen ej finnas några språng: det ena ut-

vecklar sig ur det andra? Eller frukta dessa stolta varelser som kallas människor, hvilka förmått mäta ljusets hastighet och kunnat uträkna himlakropparnas gång, att belysa lifvet efter detta. Ifall det nämligen finnes något eller . . . tro de alldeles icke därpå?

— Jag vet ej, hvilketdera, men det vet jag, att dunkel hvilar öfver griften . . . Dock hvad har jag, på det hela taget, att göra med allt det där nu, just nu? Jo, det är min bristande tro på ett lif efter detta, som hindrar mig ifrån att vara och blifva lycklig i och genom min kärlek till Anna . . . Jag har aldrig förr kämnt ett sådant behof af att tro på ett lif efter detta som i natt. Jag kan dock icke hysa en sådan tro: jag vill ha bevis för allt . . . Men jag glömmmer ju, hvad som förestår mig i morgon nämligen att flytta; hvarthän, det vet jag inte. Men min innestående lön räcker väl ändå till järnvägsbiljett till Upsala . . . Endast den som själf erfärit, huru det känns att vara färdig skiljas, kanske för alltid, från den, vid hvilken ens hjärta liksom vuxit fast, skulle kunna fatta, huru djupt olycklig jag känner mig nu . . . Men sömnen börjar ta mig . . .

Han lade ifrån sig cigarrstumpen och släckte lampan, i det han fortfor:

— Nu vill jag först sofva ett par timmar och sedan skall jag packa . . . God natt! min älskling! skall du väl glömma mig, då jag icke mera är här . . .? *Jag* skall icke glömma *dig*, min Anna, min egen lilla älskade Anna . . . O! hvilken dyster jul för mig emot hvad jag hade tänkt mig! . . . Intet hem! . . . Inga anförvandter! . . . Far och mor, det gamla hederliga bondfolket, de slumra båda i det tysta, slumra för evigt: veta icke mera af sig ej heller af mig . . . Det var min goda älskade mor, som först talade

med mig så vackert och tillitsfullt ehuru enkelt om lifvet efter detta. Jag trodde då därpå och var lycklig . . . Det var också hon, som berättade för mig sägnerna om bergatrollen, tomtarne, necken, skogsfrun och älfvorna . . . Jag ser ännu, när jag vill, alla de där "andeväsen" för mig . . . Jag instämmer med Talis Qualis:

"Hvad ofvanefter är, når ingen till, som ej har fäste för sin fot på jorden." Det blef tyst i rummet. Mörkt var där förut.

Dörren öppnades så sakta och in trädde en kvinna i grå drapering från hufvud till fötter. Hon hade i högra handen ett par guldbågade glasögon, som rundt omkring glasen voro besatta med diamanter och i venstra handen ett ymnighetshorn, fullt af blommor. Glasögonen lade hon på nattduksbordet bredvid Carl och ymnighetshornet stälpte hon öfver honom, sägande:

— Minnets rosor från barndomens dagar jag strör öfver dig, och vid hvilkas doft du må slumra och drömma, belyst af hoppets strålande ljus.

Vid dessa ord blef rummet fullt upplyst.

— Och här, fortfor kvinnan, ställde ifrån sig det tömda ymnighetshornet och tog glasögonen i venstra handen, under det hon räckte Carl den högra, här — stig upp! — här gifver jag dig en ovärderlig skatt: skaldens glasögon . . .

Hon satte dem på Carl, som nu stod tyst vid hennes sida.

— Med skaldens glasögon, fortfor hon, kan man se, hvad man annars icke ser.

Hon tog sitt ymnighetshorn, sköt Carl sakta ifrån sig och drog sig så småningom baklänges mot dörren.

— Ah! utropade Carl, famlande omkring sig, min mor! min älskade mor!

— Min son, sade hon, begif dig nu ut på vandring och sök göra dig till godo, hvad du, seende genom skaldens glasögon, drömmande förnimmer. Farväl!

Hon försvann och Carl befann sig med det samma sittande, iklädd skaldens glasögon, sin tulubb, sin ludna mössa och sina stora hvita yllevantar, med armarne korslagda öfver bröstet, på en klippspets midt uti ett vildt vinter-berglandskap under ett lätt snöfall. Framför sig hade han ett stort berg, som hvilade på manshöga och manstjocka silfverpelare. Under det sålunda upplyftade berget var stark belysning, i hvilken rörde sig en massa — "bergatroll", med vidriga ansikten och representerande alla möjliga stånd och yrken. De flesta buro på hvar sin *tunga* börda, olika sorters "collys," såsom skrin, natt- och kappsäckar, korgar, lådor, säckar, påsar, knyten, paketer och bylten. Samtliga dessa varelser ådagalade genom ansiktsuttryck och åtbörder hat, förakt och misstroende för hvarandra samt en aggande oro. Slutligen lade sig alla på knä med sina bördor, hvilka upp-packades och befunnos innehålla silfver, guld och ädla stenar i alla möjliga former. Alla dessa skatter betraktades, kysstes, trycktes intill bröstet och flyttades än hit och än dit om och om igen. Intet leende syntes på någons läppar.

— O! utropade Carl, hvad värde ha väl all världens skatter för den, som ej äger hjärtats frid!

Bergatrollen suckade så djupt, så djupt, att berget dallrade och förblefvo orörliga några ögonblick. Men därefter fortsatte de åter sin plockning, liknande en kär inventering.

En bergatrollsgubbe och en bergatrollsgumma utan bördor reste sig ur den sittande hopen och gingo fram under bergets yttersta kant, närmast åt Carl till, och blefvo där stående med blickarne riktade mot den mörka himlen. De voro klädda i gammalmodig herrskapsdräkt och deras ansiktsuttryck voro blidare än de öfrigas.

— Vet du, sade gubben till Carl, hvad bergatrollen äro för ena väsenden?

— Ah, inte så precist, svarade Carl. Hitintills har jag trott, att de varit och äro en diktens skapelse, men hvilken jag nu likväl ser förvärligad.

— Vi bergatroll, som du *här* ser, fortfor gubben, representera för dig forna människor, hvilka älskat jordiska skatter öfver allting annat, och fortfara med denna vår kärlek i andarnas värld, som vidtager, då jordelifvet slutar. Men denna kärlek var en missvisande kompass under seglatsen på jordelifvets trångs insjö och är det därför ätven å evighetens gränslösa ocean. Den skänker oss numera endast saknad, sorg och kval. Våra härvarande skatter äro blott ideela minnen från jorden, men för oss, de giriges andar, lika verkliga som de voro för oss såsom människor. Ehuru tillhörande andarnas värld, som är belägen emellan himlakropparna i den omätliga rymden, dragas vi af vår förhärskande kärlek tillbaka till jorden, där vi understundom visa oss som nu. Som du vet, är det julnatten. Och i andarnas värld fira vi julen, liksom vi gjorde då vi såsom människor helt och hållet tillhörde jorden. Litet emellanåt öfvergifver en och annan af oss girige sin gamla, låga kärlek, fast sådant går långsamt och i början kännes svårt, ty det är då, som skulle därigenom hela vårt väsende sönderslitas. Af dem ibland oss,

som nu senast gjort den erfarenheten och söka gå den väg, hvilken leder till ljusets helga salar, äro vi båda, jag och denna kvinna. Hon har under jordelivvet varit min trogna maka och är det ännu. Men annars är det visst icke gifvet, att det på jorden ingångna äktenskapet fortsattes i andarnas värld, ty därtill fordras, förutom den aldri innerligaste inbördes kärlek, äfven i öfrigt lika själsriktning och enahanda sträfvanden till samma mål. Och, om makarna sålunda följas åt genom förgårdarna i andarnas värld, så följas de ock åt in i himlarna. Men äktenskapet på, hvad människorna kalla, andra sidan grafven har till ändamål endast den ömsesidiga ljufheten, liknande, men ändå öfverstigande den första rena kärlekens behag, och hvaraf följer större kraft till utveckling i det goda. Så har ock förhållandet varit med och för oss båda, som lefde lyckligt på jorden och dogo samtidigt vid ganska hög ålder genom att blifva tillsammans innebrända i vårt eget hus, under det vi sökte rädda vårt silfver, vårt guld och våra ädla stenar, hvilket var vårt allt på jorden.

— Men, afbröt Carl, hvarföre visen I eder eller likasom förekommen under bergen?

— Emedan, svarade gumman, en sådan mörk och likasom undangömd plats är ett sinligt uttryck för vårt inre, af vårt tillstånd: berget öfver oss betecknar girighetens tryckande tyngd, som döljer himmelen och bortskymmer ljuset.

— Om ni också icke kunnen se himlen, invände Carl, så tycker jag, att ni likväl hafven ljus nog under berget från skimrande silfver, glimmande guld och blixtrande ädla stenar.

— Det är, återtog gumman, endast nu, då berget, som tyckes dölja oss, är så här upplyftadt ur och

från jorden, hvilket förekommer hvarje julnatt, emedan vi endast då förmå innerligt bedja. Bönen lyfter berget, lättar tyngden, som hvilat öfver oss. Ljuset, som samtidigt därmed sprider sig omkring oss, härleder sig ej från skimrande silfver, glimmande guld och blixtrande ädla stenar, utan framkallas af ljufva julminnen från barndomens dagar.

— Nå, än de där silfverpelarne, som stödja berget? inföll Carl.

— De äro, svarade gumman, en sinnebild af kraft, som likväl icke värkar på Gud, utan på de bedjande själfva, hvilka i, med och genom bönen närma sig honom så, som vi nu göra . . .

Härvid förändrades plötsligt gubbens och gummans ansikten till unga och vackra.

— Vår vilja, sade gubben, är nu förändrad: vi förakta, hvad vi förr älskadt. Vår sista strid är utkämpad: vi hafva öfvervunnit oss själfva och erfara nu för första gången sällheten däraf, hvilken är en fläkt af den sällhet, som vi inom några ögonblick gå att för alltid njuta utöfvandet af nya plikter. Vi beredas därtill af saliga andar, som sväfva omkring oss, fast intet mänskligt öga mäktar se dem. Vid första ljud från närmaste tempels klockor följa vi de saliga andarna och tillhöra för evigt dem och icke mera de rika, dock så arma bergatrollen, i hvilka du här sett en bild af girigheten . . .

Nu hördes ringning af kyrkklockor. Den yttre beklädnaden föll af gubben och gumman, som därefter stodo iklädda sköna, rikt draperade mantlar och sågo kärleksfullt på hvarandra.

I ett ögonblick var allt försvunnet.

Bara mörker rundt omkring.

Men det ljusnade så småningom. Dock vardt ej mera dager än under en vacker vårnatt.

Carl befann sig då liggande på ett grönmåladt gungbräde med hufvudet stödt mot högra handen, "skaldens glasögon" på, samt iklädd sommardräkt med studentmössa.

Det var vid ett gammalt herregods. Och att det var vid pingsttiden, det hade Carl klart för sig. Också sjöng talltrasten sina små melodiosa, melankoliska strofer i närmaste furuskog.

I ett nu fann sig Carl omgifven af en mängd små barnlika varelser, hvilka dock hade åldriga ansikten och gammalt folks later. Alla voro lika klädda — i röd topplufva, grå jacka, grå väst, gråa knäbyxor, gråa strumpor och svarta skor.

— Sådana små roliga ena, sade Carl halfhögt för sig själf småleende och därefter högt och allvarligt: God afton, små tomtar!

Tomtarne nickade vänligt och sågo rätt muntra ut.

De sträckte hastigt upp händerna, på hvilket tecken alla utom en spårlöst försvunno.

Han, som blef kvar, slog sig ned med benen i kors midt framför Carl.

— Var god sitt! — Här är god plats på bordet, sade Carl.

— Tack, tack, genmälde tomten, men jag sitter bra, där jag sitter. Hvilken sorts plats man innehar, betyder mindre, än huru man värkar på och från densamma. Men för att kunna fullt fatta *vår*, tomtarnes värksamhet, måste du först höra, hvad och hurudana vi varit, innan vi blefvo tomtar, och, för att göra dig förtrogen därmed, är det nödvändigt, att jag vidrör de tvenne hvarandra motsatta stäm-

ningar, som gått och komma att gå genom alla tider, nämligen materialismen och idealismen. Det är materialismen, som närmar och neddrager människan till den under henne stående djurvärlden, där hon understundom blir det sämsta djuret. Genom idealismen söker människan likasom med våld intaga andarnas värld, påminnande om sagans jättar, som ville storma himlen. Men, som människan ej är en djurens like, skall hon icke lefva såsom ett djur; och som hon icke heller är en andarnas like, skall hon icke söka lefva såsom en ande. De gamle hedniska grekernas Epikuréer gjorde det förra och de kristne eremiterna försökte det sednare. Men intetdera partiet kunde erfara lifvets sanna lycka. Människans plikt är att hålla den gyllene medelvägen. Det är just detta, som jag och mina nuvarande likar, tomtarne, icke gjort. Vi äro för detta människor, nu medlemmar i och af andarnes värld. Under vårt jordelif var det materiela vårt allt. Endast för det kände, tänkte och handlade vi, dock alltid ärligt och redbart. — Det tycks väl, som sunda förnuftet borde säga, ja, rent af befalla, det människan, ju mera hon, genom sin ålder, de flyende åren och de sviktande krafterna, närmar sig sitt jordelifs slut, hon också skulle desto mera fästa sina tankar allvarligen därvid samt vid hvad därefter komma mån- de; men erfarenheten visar i allmänhet raka motsatsen ända till människans aldra senaste ålder, då hon först likasom nödgas af ett inre behof spänna sin försoffade själs klumpiga vingar till ovan flykt mot den henne väntande andliga världen, emedan hon ej längre hvarken mäktar eller är road af att sysselsätta sig med jordiska omsorger. — Hvad nu beträffar oss tomtar i detta hänseende, så befattade vi oss,

såsom människor, litet eller intet med den värld, med det lif, som vidtager efter döden, all den stund vi icke trodde därpå, utan menade, att allt med döden var slut; men vi låtsade aldrig därom, ty, hur det var, så blygdes vi ändå i vårt innersta för en sådan bristande tro, och till ock med detta hade bort öfvertyga oss om, att en så krass åsikt som vår var oriktig. Dock — hur öfverraskade blefvo vi ej vid vårt efter döden omedelbara uppvaknande i andarnas värld. Allt var där såsom på jorden. Vi voro oss fullkomligt lika såsom där. Efter att ha blifvit fullt medvêtne om vår förflyttning, fasade vi vid tanken på ett mörkrets rike och tviflade med skäl på möjligheten att någonsin kunna blifva medlemmar i ljusets värld. Vi kände oss icke heller böjda för eller dragne till någonting annat än det, som vi varit med hela vårt väsende hängifna på jorden nämligen det materiela. Detta likasom *drog* oss tillbaka till sig, till jorden. Vi återvände därför dit, men naturligtvis icke som människor, utan som små tomtar eller, såsom vi också kallas, nissar, dock samtidigt lefvande i och egentligen, förstås, tillhörande andarnas värld, där bildande en grupp, en mycket stor grupp, hvilken representerar de materiele. I andarnas värld såväl som i materiens finnes intet lif utan värksamhet. Vår, tomtarnas, värksamhet, utgående från andarnas värld och riktad mot jorden, är bland annat att syssla vid hvar sitt gamla jordiska förra hem. Vi vilja detta, såsom under jordelifvet, alltid väl och äro, i mån af vår fortgående utveckling uti det, som är godt, goda tomtar; men de bland oss, som utvecklas i och till ondt, enligt egen böjelse, äro ock, i mån af den utvecklingen, dåliga tomtar. Så dålig är dock ingen tomte, att han vill eller

kan åstadkomma något ondt i eller vid det hus, han har till värkningsfält, om icke de, som dväljas där, äro med hans eget onda väsende sympatiserande, ty *då* arbetar *han* med *dem* och *de* med *honom* till hvar sitt fördärf och, hvad människorna i så fall vidkommer, ej så sällan äfven i timligt afseende. Människan tillhör nämligen redan under sitt jordelif, ehuru vanligen omedvetet, alltid någon viss grupp i andarnas värld, och hvilken grups medlemmar, af människan osedde och ohörde, omgifva henne. Till denna människans ständiga omgifning sälla sig dock omväxlande både bättre och sämre andar från andra grupper, allt eftersom människan känner, tänker och handlar i likhet med de ena eller andra af dessa andar, men utan att de få invärka på människan, för så vidt hon icke själf vill och genom sina egna begärelser likasom inbjuder dem därtill. Således uti, till tyckandes, djupaste ensamhet är människan icke ensam. Ju tillfredsställande för den goda människan, men hemskt nog för den onda, — Sällskapligheten är medfödd hos människan. Valet af umgänge såväl under jordelifvet som i andarnas värld beror på sympati och antipati: lika söka alltid lika. I andarnas värld blir sällskapligheten fullkomligt oemotståndlig. Människorna äro också både såsom sådana och som andar, skapade för hvarandra. Det är därför, vi skola älska vår nästa. Det religiösa budet därom på jorden utgör ett moment i och af himlarnas grundlag. Och den människosjäl, som, frigjord från materiens bojor, icke i andarnas värld följer det momentet af den himmelska grundlagen strängare, än de fleste göra under jordelifvet, är frivilligt stadd på väg till den värld, där den bristande kärleken betecknas med mörker och de onda begären liknas

vid en tärande eld. — Vi temtar söka i vår väksamhet gentemot människan tillämpa kärleken till nästan. Men, då jag talar om *vår*, tomtarnes väksamhet, så må man ej tro, att den någonsin kemmer i kollision med människans, ehuru vi kunna och få, fast endast indirekt, söka förhindra en del förestående, så kallade olyckor, och detta dels genom inre sympatiserande inflytelse bland annat till förändring af redan fattade beslut och dels genom för människorna egendomliga och oförklarliga, men för oss andar helt naturliga yttre företeelser. I förra fallet tänker eller säger människan understundom: "Det var alldeles som om någon skulle ha sagt mig det och det" eller: "Genom en särskild Försynens skickelse kom jag *icke* att göra så och så". — Allt godt som sker, är också i sanning en Försynens skickelse. Det onda befinnes alltid vid närmare skärskådning själföfvalladt. Och ofta blir, hvad som först synes såsom motgång och olycka, sedermera grunden till medgång och lycka.

— Om Försynens skickelse, inföll Carl, skulle jag bra gärna vilja veta så mycket som möjligt.

— Begär det icke af mig, genmälde tom'en, ty sådant är himlarnas hemlighet.

— Men, fortfor Carl, kan du då icke säga mig, hvarför somliga och därtill goda människor, trots kraftfull vilja och träget arbete, få släpa med envis fattigdom och andra åter, långt ifrån goda människor, få njuta af rikedom hela lifvet igenom, och hvarföre somliga människor, trots god kropps-konstitution, få dö i blomman af sin ungdom och andra åter, med bräcklig stofthydda, få dö först i sin ålders sena höst?

Tomten såg fundersam ut, lade armarne i kors öfver bröstet och svarade:

— Jag *vet* ej, om jag talar sanning, vill dock antaga det från trons synpunkt, som vidtager, där vetandet slutar, men det *synes*, som fattigdomen blefve lotten för den, som bäst af densamma förädlas och som om riked: men tillkomme den, hvilken bäst kan handhafva sådan till eget och andras gagn, och likaledes synes, som den, hvilken borttrycks af döden i blomman af sin ungdom, redan vore tillräckligt och då bäst mogen för vidare utveckling, vanligast uti det goda, uti en högre sfer för lif och värksamhet; och som den, hvilken förunnas lefva på jorden till sin ålders sena höst, bäst vore i behof däraf för sig själf och sin nästa.

— Men, inföll Carl, människor finnas bland oss kristne, de där likasom Muhammedanerna, tro på ett oundvikligt öde: en för hvarje människa ovillkorligen förelagd lefnadsbana, hvilken af ingenting kan ändras.

Tomten smålog och ruskade på det lilla hufvudet.

— Hvarje människa, sade han, skapar sitt eget "öde". När icke allt går efter hennes beräkningar, så, antingen har hon i dessa utgått från falska grunder, eller ock, om dessa varit riktiga, har hon ej haft kraft nog utföra, hvad hon beräknat. Att människans lefnadsbana måste gestalta sig på ett bestämdt sätt, är helt naturligt; men det finnes icke det ringaste hinder för, att densamma under andra förhållanden kunnat blifva helt annorlunda.

— Tillåt mig fråga, afbröt Carl, hvad var du under ditt jordelif, du, som likt en akademisk filosof lägger dina ord?

— En med vanliga elementarstudier utrustad idog landtman, svarade tomten, en aktad samhällsmedlem, som lefde i fred med hela världen, en afhållen make, far och husbonde. På denna egendom

du här ser, är jag född. Den har varit mina förfäders. Den har också varit min allt intill min död. Här har jag lefvat, fröjdats och njutit: lefvat materiens lif, fröjdats materiens fröjder och njutit materiens njutningar. Därunder har jag här dött en stilla och fridfull död i skötet af min familj! På alla sätt och vis en materiens slaf under mitt jordelif, fortsätter jag med att vara det såsom tomte, intill dess det materiela i och för sig icke längre har något värde för mig. Så kommer det ske snart nog och då är jag icke mera en emellan godt och ondt ständigt vacklande ande, på jorden representerad af en liten tomte, utan beständigt i det goda, gående allt högre och högre, osynlig för människan och långt, långt skild från jorden, som därefter ej vidare skall utöfva någon dragningskraft på mig, den då renade människoanden.

— Du sade nyss, inföll Carl „en *liten tomte*„. Men hafven då I, alla tomtar, varit så små under edert jordelif, eftersom ni efter döden ter eder sådana?

— Du frågar, om vi „ varit så små“, återtog tomten hånleende; ja, vi hafva varit små, i sanning mycket små människor, men icke i afseende å kroppen utan till själen, hvilken är den, som du här ser, sådan den är hos materialismen.

— Nå, än dräkten då? frågade Carl.

— Äfven den är betecknande, om man så vill, svarade tomten. Våra svarta skor återgifva på ett sinnligt sätt inför människoögon den mörka grundval, materien, hvarpå vårt väsende under jordelifvet hvilade och ännu hvilat liksom kroppen på fötterna. Våra kläder med deras odeciderade, grå färg återgifver på *sitt* sätt det odeciderade uti vår vilja i afse-

ende å det endast goda eller endast onda, och hvilket "gråa" tillstånd utgjorde liksom vår hela lefnadssfer, den där omslöt, inhöljde oss såsom kläderna omsluta, inhölja kroppen. Vår röda huvudbonad är ett uttryck för våra mest i ögonen fallande jordiska förhållanden, goda och lysande likt den röda mössan inför världens ögon, som se endast, hvad till ytan hörer.

— Var också manne, inföll Carl, edert uppsträckande af händerna för en stund sedan af någon inre betydelse?

— Ja, svarade tomten, äfven det var en bild, ett uttryck af och för allas vår enhälliga längtan i det ögonblicket till renare, ljusare rymder än jordens och dit också mina medbröder begåfvo sig, under det jag ensam besinnade mig och stannade kvar, emedan jag ville skämta med dig, ty för skämt äro jordens söner och döttrar städse fallne; dock — af det tilltänkta skämtet vardt i stället allvar. Din oroligt spörjande själ har gifvit anledning därtill. Samspråket har gjort *mig* godt och med tillfredsställelsen däröfver begifver jag mig nu efter mina medbröder, för att liksom de af fullkomligare andar än tomtarne äro, emottaga (och därigenom förädlas af) en bättre visare lärdom, än den jag meddelat i dunkla bilder blott.

Vid dessa ord krympte tomten tillsammans och vardt förvandlad till en vacker nattfjäril, som ringlade några slag om Carls ansikte, vidrörande slutligen hans läppar liksom till en vänlig afskedskyss, och fladdrade bort.

Carl reste sig upp och blickade vemodigt omkring sig i sin ensamhet. Men, ju längre han såg

sig omkring, desto mera ljusnade det, så att dagen till sist liknade en juninatts;

På en gammal rankig träbro stod nu Carl. Han stödde armarne mot dess mossbelupna bristfälliga räcke. Under bron var ett vildt forsande strömdrag, å hvars klippiga kanter växte stora lummiga granar, som sträckte sina pyramidformiga toppar majestätiskt mot höjden, för att, såsom Carl tyckte, liksom under ett stilla drömlif söka närma sig himlen. Strax nedanför bron var ett väldigt fall, från hvilket vattnet yrde.

Med ett visst välbehag stod Carl och lyssnade till strömmens brus.

Däruti låg, och ligger ju också alltid och i all synnerhet en stilla månskensnatt, någonting angenämt mystiskt bedöfvande.

Från fallet, till hvilket Carl hade sina blickar riktade, ljöd liksom någon där stämt en fiol och ögonblicket därefter hördes stråken dragas öfver fiolens strängar i ett svagt pianissimo såsom en andehviskning i underbart rena toner.

Carl vågade knappt andas, för att ej gå miste om en enda af dessa toner.

Hans hjärta, så tyckte han, ville än stanna, än slå för våldsamt. Någonting påminnande om en plötslig elektrisk ström genomfor honom, och ögonen, dessa den mänskliga känslans säkerhetsventilar, fylldes af ljufva tårar.

Så värkar musiken.

Pianissimo öfvergick till piano, piano till forte och fortet till fortissimo. Därefter vxlade styrkan i tonernas svallande vågor, ackompanjerade af strömmens brus.

Det, som speltes där nere i vattenfallet, var ett kort tema med en mängd variationer, melodiöst sammansmältande till ett helt, uti hvilket hufvudtornarten var moll.

I moll går ock nordboens lynne,
likt stämmornas brus,
likt skogarnas sus,
likt blicken från dalarnas sjöar —
I moll går nordboens lynne.

Sådant är neckens spel i Sveriges strömmar under stilla natt.

Hvad under då, om Carl fann sitt eget jag liksom återgifvet i toner från neckens fiol: det var ju han som spelte . . .

Det är också med uttrycket för känslan, tonerna, som med uttrycket för tanken, orden, endast, när dessa uttryck finna genklang i vårt eget inre, är det, som de hänföra oss och likasom väckta till lif, hvad som slumrar uti det ofta för oss själfva okända djupet i vår egen själ.

Musiken upphörde. I fallet där vattnet skummade som värst, varseblef Carl de tämmeligen obestämda konturerna af en dock till tyckandes ung man med fiol i ena handen och stråke i den andra, omgifven och delvis dold af en ur strömdraget uppstigande lätt dimma och med sitt sorgsna ansikte vändt mot Carl — Är du den vidtberyktade necken? frågade Carl.

— Man kallar mig så, blef svaret. Jag har förr varit en människa och blef genom min död en ande, men icke en god, icke en ond. Jag är såsom hvar och en hvilken inträder i andarnas värld, till mitt innersta väsende alldeles sådan, som jag var på jorden. Där egnade jag mig uteslutande och med hängifven passion åt musiken och var vid några och

tjugo års ålder virtuos på mitt älsklingsinstrument fiolen. Jag blef mycket uppburen: man skattade högt min musikaliska begåfning och tekniska färdighet, men högst skattade jag båda delarna själf: jag tyckte mig öfverträfflig. Med mina konstnärliga framsteg växte ständigt min egenkärlek, men utan rimlig proportion däremellan: framstegen voro dvärgar emot egenkärleken, som var jättelik. Jag var, hvad den musikaliske konstnären så ofta tyvärr lätt blir: en egenkärnarr, för hvilken ingenting annat har värde än musiken, dock utan att jag under mitt jordelif mäktade fatta min narraktighet. Inga olyckor, motgångar, sorger eller ens små bekymmer (jag var rik) drabbade mig, så att min vilsekomna själ därigenom kunde ledas på rätt väg. I min egenkärleksblindhet ansåg jag det omdömet om mig, att jag så mycket älskade mig själf, att jag aldrig kunde älska någon kvinna, för orättvist; men det omdömet var fullkomligt sant. Egenkärleken tog hos mig så öfverhand, att jag slutligen trufdes tillsammans med — ingen, utan sökte ensamheten, under hvars skugga min gränslösa egenkärlek bäst var i tillfälle att utbreda sina påfogelsfjädrar och njuta i, af och genom sig själf. Ingen missriktad kärlek visar tydligare än egenkärleken, hur isolerad från allt och alla, den gör människan. I samma mån som min egenkärlek aflägsnade mig från den mänskliga gemenskapen, hvartill hvarje liten kugge blifvit gjord, den ene för den andre, uti de särskilda hjulen i ett urvärk, i samma mån sökte jag en motvikt för den därigenom uppkommande disharmonien inom mig själf i utöfvandet af musikens i och för sig förädlande konst. Härigenom kom min själ att blifva stående emellan det anda, egenkärleken, och begäret till

det goda, kärleken till mina medmänniskor, på sätt och vis framträdande genom tonkonsten, men endast momentelt, nämligen just då jag utöfvade densamma. I sådant tillstånd dog jag och blef vid uppvaknandet från dödens korta lätta sömn, sådan jag var, och sådan jag då var, sådan är jag nästan ännu. Dödens korta lätta sömn förändrar lika litet själens riktning som den vanliga sömnen; båda dessa slags sömn förlänar endast mera kraft till ny värksamhet. Af egen böjelse tillhör jag i andarnas värld genom sympatiens band de egenkäre, men nalkas dock, fast endast så småningom, hvad som bildligt kan kallas de evigt sälla landen. — Liksom egenkärleken under jordelifvet skiljer människornas hjärtan åt, så skiljer den ock oss de egenkäres andar, ifrån hvarandra: hvar och en af oss går, bildligt taladt, sin egen väg, ehuru vi ändå höra ihop; och kunde människorna se blott några af oss tillsammans, skulle de icke gärna kunna underlåta finna en slående likhet emellan oss och ett jordiskt hospitals stackars dårar, hvilka, liksom föraktande hvarandra, gå hvar för sig, dock alla inom samma råmärken på jorden hospitalets inhägnad, i andarnas värld egenkärlekens oss sammandragande sfer. Min ensamhet midt ibland mina gelikar äger uti sistnämnda förhållande sin förklaring, och hvarföre jag dväljes i brusande ström, har sin orsak däruti, att det finnes liksom musik i densamma: den påminner om en dånande orkester, och hvad som drager människans håg till sig under jordelifvet, det drager ock hågen till sig i andarnas värld, jordelifvets fortsättning. På tonernas vingar sökte jag som människa och på tonernas vingar söker jag som ande svinga mig uppåt, uppåt . . . Och mitt strängaspel, ett eko i min själ från mitt jordelif, skall till

sist förädla mig nog för den omedelbara sammanvaron i känsla af oblandad sällhet med rena andar, hvilka å på jorden okända instrument åstadkomma skönare toner än den sorgsne necken på sin fiol.

— Är det då du, inföll Carl, en och samme individ, som städe låtit och låter höra det häri nor den kända strängaspelet i hvilken som helst af dess strömmar?

— Jag låter höra det här i norden kända strängspelet, svarade necken, i hvilken som helst af dess strömmar. Så göra ock mina gelikar. Hvar och en af oss kallas utaf människorna necken. Vi äro alla, som höra till en och samma grupp i andarnas värld, så pass lika och så pass olika, som de människor, hvilka, stadda på ungefärligen samma bildningsgrad, tillhöra samma fack. Ingens mänskliga individualitet förloras i andarnes värld, utan framträder däremot därstädes ännu bjärtare än på jorden. Den ene anden skulle annars omöjligen kunna från jordelivvet igenkänna den andre, och återseendet emellan anförvänder, vänner och bekanta, utan igenkännande, medförde naturligtvis ingen tillfredsställelse. Dessutom, om man förlorade sin individualitet i lifvet efter döden, kunde man ju icke ens igenkänna sig själf — Emellertid, hvar och när necken anträffas, så tillhör han alltid samma grupp i andarnas värld som jag. Skulle han ock hafva en annan lefnadshistoria att berätta, så betyder det ingenting, ty det är endast själsriktningen, som bestämmer tillståndet i andarnas värld, hvadan där alla med samma själsriktning lefva i lika tillstånd och tillhöra samma grupp, man må sedan kallas necken eller hvad som helst.

— Men du, afbröt Carl, och dina gelikar måten hafva varit länge i andarnas värld, ty från långliga tider tillbaka är necken bekant här i norden.

Hvad blott en kyss kan åstadkomma.

— Vi, genmälde necken, vi som *nu* å olika stäl-
 len hvar för sig äro necken, hafva icke varit länge i
 andarnas värld, ehuru necken funnits lika länge, som
 utomordentlig musikalisk begåfning och virtuositet
 varit förenade med egenkärlek. Nya individer hafva
 ständigt representerat och komma allt jämt att re-
 presentera necken. Till andevärldens förgård, som
 mest har direkt förbindelse med jorden, och till hvil-
 ken del af hela den andliga världen alla ej fullt goda el-
 ler fullt onda människosjälur höra, komma och från an-
 devärldens förgård gå generation efter generation all-
 deles som på jorden. Men få äro de andar, hvilkas skep-
 nad och värksamhet människorna känna. Jag, necken,
 hör dock till dessa få, hvilka likväl blifva allt färre och
 färre, i samma mån som människorna allt mer och
 mer nedgräfvat sig i materialism, hvilken tillsluter
 själens ögon och hindrar inblickandet uti andarnas
 värld. Lyckligare äro de andar, hvilkas skepnad
 och sysselsättning icke äro bekanta på jorden: desse
 stå öfver den mänskliga uppfattningen, ty människan
 har svårt för att fatta annat än det, som hon kan
 skaffa sig bilder för. Må hon dock söka skilja *bil-*
den ifrån, hvad som därmed *betecknas!* — Hvad skåg-
 gan är af ljuset, är bilden af idén, bilden af san-
 ningen. Sinnevärlden är människosjälens a. b. c. d.,
 en bildervärld, fullt förklarlig för människan på an-
 dra sidan griften, i andarnas värld, där hvar och en
 under sitt jordelif på förhand danat sitt blifvande
 tillstånd, en följdriktig fortsättning blott utaf, hvad
 som varit har. Den oförklarliga längtan, som finnes
 på djupet af hvarje människosjäl efter, man vet till
 sist ej rätt hvad, och tilltagande med åren, visar åt
 ett håll, där denna längtan måste kunna tillfreds-
 ställas. Man finner förr eller sednare, att på jorden

är det ej. Det är i andarnas värld, från hvars yttersta förgård man kan om man så vill, anse mig, anse necken, såsom bringande en hälsning i mystiska toner. . . .

Härvid ljöd ett ackord, som så småningom bortdog likt ljudet från en eolsharpa, när vinden stillnar af.

Necken syntes ej mer.

Då Carl tog armarna från broräcket, mot hvilket han stått lutad, fann han sin portör hängande öfver högra axeln och botanikspaden hade han i handen.

— Hvad! sade han för sig själf, är jag då ute och botaniserar? Men det är ju natt, själfva midsommarnatten till? Jag ser afton- och morgonrodnaden räcka hvarandra handen där längst bort i norr.

Från den djupa skogen doftade linnéan.

Carl gick med raska steg framåt.

Han hade ej gått länge, då han möttes af ett längs vägen så sakta framskridande ljust moln. Utur detsamma framträdde en ung skön kvinna, klädd i grönt och blommor samt en lång, hvit, smått fladdrande slöja. Hela hennes dräkt var likasom öfversållad med klara daggdroppar, hvilka gnistrade som diamanter. Molnet, ur hvilket hon framträdde, bildade en hvalflik ram omkring henne. Hon stannade och Carl stannade.

Anande hvem det var, kände sig Carl inspirerad öfver det angenäma mötet och började sålunda:

— O! *skogsfru*, förtälj mig din saga:
 hvad oro i hjärtat du bär,
 att jag må ditt öde beklaga! —
 Men — kanske helt lycklig du är.

Skogsfrun svarade:

— Haf tack för de hälsande orden,
som andas af kärlek ett grann! —
Af lifvet, jag lefvat på jorden,
kan skönjas, min saga är sann. —

Hon lyssnade ett ögonblick och därefter fortfor hon;

Min lefnadssaga är denna — Jag föddes under de mest gynnsamma förhållanden för jordisk, så kallad, lycka, växte tanklös upp, mycket tanklös i afseende å lifvets djupaste allvar och dess egentliga stora och höga mål, trots den "fina" uppfostran, jag fick. När denna väl var fullbordad och jag fördes ut i världen, såg jag lifvet endast i rosenrödt: allt lekte för mig, allt var så skönt, allt tycktes mig så godt. Jag drömde sofvande, jag drömde vaken — städse gyllene drömmar, men om jordisk lycka blott. Denna såg jag hägra för mig i ännu större rikedomar, än jag var van vid, jag såg den uti min sig allt mer och mer utvecklande ungdomliga fägring, i att vara och blifva framför andra mina jämnåriga föredragen, jag såg lyckan uti att blifva fjäsad för af dagens sällskapslejon, uti att blifva älskad och få älska tillbaka och i att få en make, vacker, glad, rik och med en framstående samhällsställning. Och allt, allt detta gick i fullbordan. Jag vardt maka åt den förste, som anmälde sig, och blef äfven mor. Men — var och blef jag lycklig? Jag tyckte så först och intill dess sällskapslifvet och förströelserna utomhus ej längre tillfredsställde mig. När jag var hemma och min man och jag befunno oss ensamma, kändes allt ödsligt, mörkt och kallt. Det lif, ytligt och fullt af endast flärd, jag fört och och vi förde, de omväxlande förströelserna, de hvirflande nöjena ville icke ens lämna några *minnen* kvar: jag fann allt, hvad

jag såg, hörde och deltog i, likna endast irrbloss, som bländade för ögonblicket och efterlämnade — intet.

— Men, afbröt Carl, kunde då icke kärleken till make och barn samt hemmets sysslor lämna full ersättning för ett ytligt sällskapslifs efterlämnade tomhet?

— Någon egentlig kärlek till make, svarade skogsfrun, hade jag aldrig hyst utan endast högaktning och tillgifvenhet. Så ock han för mig. Men på min ungdomliga skönhet, mitt frälse namn och på min rikedom satte han, som ägde samma egenskaper, stort värde. Dock var bådas vårt starkaste föreningsband vår gemensamma kärlek till samma föremål — till det ytliga, till flärden. Med hvarandra, utan någon annans närvaro, hade vi likväl alltid ytterst tråkigt: han hade ingenting att säga mig och jag hade ingenting att säga honom, ty det ytliga och flärden hade intet värde oss emellan utan endast inför andra. Världen ansåg oss emellertid lyckliga; själfva funno vi oss hvarken lyckliga eller olyckliga. Vi drogo vår dag, såsom de fleste andra människor under liknande omständigheter. Icke mäktade eller någonsin försökte min make att lyfta min själ ur hvardagslivets tunga atmosfär, och ej heller mäktade eller försökte jag lyfta hans. Vi gingo lifvet igenom som ett par sammankopplade maskiner, arbetande med lika kraft, ehuru båda på sned om det goda, rätta och sanna, åt samma håll, för samma ändamål. De förströelser, som min make var road af men icke jag, skaffade han sig, och de förströelser, som jag var road af men icke han, förskaffade jag mig. Och, som ingen utaf oss egentligen fäste sig vid, huru allting *var*, utan hur allting

syntes, så lefde vi därigenom mera för andra än för oss själfva. Men, då andras väl därigenom hvarken afsågs ej heller på minsta vis befordrades, så kunde vi tydligen icke erfara någon annan tillfredsställelse af vårt lif för andra än flärdens, en tillfredsställelse som liknar en matt flämtande låga, hvilken ständigt måste blåsas på, för att icke slockna och lämna märken efter sig, det den likväl gör i alla fall. Och dock — hur mycket skattas ej åt ytligheten och flärdens, dessa lysande men frätande svampbildningar på människans själ! — Kärleken till mitt barn var ej sådan, att den kunde skänka mig den sällhet, som annars brukar vara förenad med den moderliga kärleken. Mitt barn var nämligen en ovanligt *ful* liten gosse. Detta gjorde, att jag, med mitt finkänsliga skönhe'ssinne, icke kunde älska mitt lilla barn så, som jag bort. Dessutom var den lille ju besvärlig för mig, som måste lefva med ute i världen. Han öfverlämnades därför i tjänarens händer och — dog, medan jag dansade på en bal. Man sade, att mitt lilla barn dött af vanvård. Detta grämde mig så mycket bittrare, som jag uraktlåtit mina moderliga plikter, det ansvarsfullaste en kvinna åligger, och hvilka därför också borde vara de käraste att uppfylla. Men jag, jag uppfyllde dem ej. Däröfver kände jag samvetskval, de första i mitt lif. Dessa gafvo min själ en ny riktning. Jag drog mig ifrån världen och lefde för mig själf, så mycket som var möjligt. Man beklagade min sorg. Denna, som egentligen i och för sig var ringa, trodde alla sig förstå, men mina samvetskval kände ingen. Om jag hade mot min kvinnliga fägring, mitt dubbelklingande namn, all min rikedom och min höga samhällsställning kunnat få tillbyta mig hjärtats frid — ack

huru gärna skulle jag icke ha velat göra det bytet! Men, när detta nu omöjligen kunde gå för sig, nödgades jag tänka på förströelser. Dock — hvar skulle jag söka sådana? Männe uti återgåendet till gamla vanor? Nej, dessa hade ju redan förut skänkt mig endast tomhet. Jag försökte därför ägna mig åt dessa kvinnans plikter, som ligga uti skötandet af husliga bestyr. Men, okunnig och ovan, som jag var vid dylikt, gaf denna värksamhet mig ingen tillfredsställelse. Jag lämnade dem helt och hållet åsido och skaffade mig vetenskapliga arbeten att läsa. Men med dem kom jag ingen väg: min uppfostran, min bildning var långt ifrån vetenskaplig. Jag läste därefter poesi, men den begrep jag ej heller. I den voro för höga och för sköna tankar för mig att finna upplyftande. Sedermera skaffade jag mig en mängd tidningar. Men dessa med sina politiska räsommemanger intresserade mig icke det minsta. Aterstod för mig att läsa romaner. — I dem är ledtråden alltid kärlek, någonting som alla, på hvilken bildningsgrad de ock stå, vanligen begripa och därför tycka om. Jag gjorde intetdera. ty hvad kärlik kärlek emellan en man och en kvinna vill säga, hade jag aldrig erfarit. Följaktligen fann jag den och äfven allt, som stod i romaner, vara idel dårskap. Jag besökte flitigt kyrkan, men i den fick jag höra abstrakta, torra tankededuktioner, dem jag nästan af mig själf kunde utantill, och som alldeles icke tilltalade mitt hjärta. Men naturen, Guds härliga sinnliga skapelse, tilltalade mig däremot varmt och innerligt. Emedan ingen i min dagliga omgivning härutinnan sympatiserade med mig, ströfvade jag ensam omkring i skog och mark. Då först erfor jag kärlekens förtrollande makt; jag kom att älska

naturen, ifrån det största till det minsta. Jag erfor hjärtats behof att älska. Grunden för denna min kärlek var dock uteslutande det behag, som den skänkte mig, och således grundad på själfviskhet, ty jag hann icke så långt, att jag såg och sökte i naturen, hvad jag bort och hvar och en bör söka finna: Gud uti Hans allmakt, vishet och kärlek. Så mycket af flärdens ytlighet hängde då ännu fast vid mig, ehuru jag var på väg till något bättre än förut. Lifvet blef mig åter angenämt, ja, angenämare än någonsin förr efter den tid, då jag lämnade en för lifvets allvar tanklös barndom och ett för mig sorglöst föräldrahem bakom mig. På döden *ville* jag ej tänka och därför tänkte jag ej oftare på den, än då jag därtill tvingades af tillkännagifvanden om dödsfall bland släktingar eller bekanta och vid tillfällig åsyn af begrafningar. Med lifvet efter döden sysselsatte jag mig litet eller intet. Det var som om döden icke skulle gälla för mig utan endast för andra. Så angreps jag af smittkoppor, hvilka på mindre tid än en vecka gjorde mitt förut fagra ansikte, som utgjort min stolthet, fult och nästan oigenkännligt för mig själf. Ledsnaden häröfver undergräfvade mina svaga krafter. Och härtill kom rädsla, ja, fasa för — döden, som jag själf fann vara i annalkande. Hela mitt väsende var liksom en före sitt utbrott i djupet darrande vulkan. Oro behärskade mig. Min själ kände sig tvungen att bryta sitt stängsel, men ville, ville ej, emedan den icke ägde något att liksom fästa sig vid, då den skulle ut, ut i det okända, oändliga fria. Kunde väl min samhällsställning, min rikedom, minnet af det lif jag var färdig att sluta, ömheten hos min gråtande make, min välvilliga omgifning eller kärleken till naturen ingifva mig lugn, frid och

hopp? — Ack nej! Jag fann, att endast kärleken till Gud kunde det. Dock är en först på dödsbädden vaknande kärlek till Gud en kärlek utan värksamhet, men det är en kärlek med värksamhet, som så småningom omskapar en förut kärlekslös själ. Förmågan till värksamhet var slut — Min oro lade sig. Underliga, obestämda tankar rörde sig i min själ och underliga ting sväfvade för dess ögon. Jag kände mig så oemotståndligt sömnig. Med ljufvaste behag öfverlämnade jag mig åt begäret efter sömn och somnade. När jag, såsom jag tyckte, efter några ögonblick vaknade, fann jag mig fullkomligt frisk. Jag låg icke utan sväfvade lätt omkring på mina älsklingsställen, där jag dels möttes och dels upphanns utaf unga, obeskrifligt sköna människor, hvilka bemötte mig så kärleksfullt, som hade de varit mina allra intimaste vänner. Jag visste ej rätt, huru jag hade allt. Men de sköna älskliga gestalterna meddelade mig, att jag nyss — *dött* och befann mig i andarnas värld. Otalig var den mängd, jag fann före mig där, hvarest allt var på jorden likt, dock fullkomligare, skönare, och alla voro i värksamhet. Och skulle du ha svårt för att föreställa dig, att fatta värksamheten i andarnas värld, så studera dig själf blott. När du tänker, min vän, är ju det en värksamhet, en andlig värksamhet, alldeles sådan som värksamheten i andarnas värld. På jorden, i sinnevärlden åtföljes tanken, som är den andliga värksamheten, af handling, det är: kroppen utför, hvad själen redan förut gjort. Att i sinnevärlden begå en handling är således att endast om igen utöfva hvad som försiggått i själen, hvad denna redan uträttat, hvilket ju också är en handling, en andlig värksamhet. Människan förrättar följaktligen under sitt jordelif hvarje handling, hvarje sin värksamhet två gånger:

Hvad blott en kyss kan åstadkomma.

först med själen och sedan med kroppen. Det är endast den första handlingen, som försiggår och utgör värksamheten i andarnas värld, emedan där ej finnes någon materia att bearbeta, utan när begäret är födt utaf viljan, idéen bestämd, så är detta i och med detsamma handling, hvaraf synes, att i andarnas värld icke finnas några dammar, några hinder för det onda eller goda, som man vill, utan allt hvad man förnuftsensligt vill, det kan man. Många bekanta återsåg jag i andarnes värld, somliga med hänförelse för deras skönhet och somliga med vämjelse för deras fulhet. Men såväl de förra som de senare voro till grunddrag, sätt och åtbörder sig så lika från jordelivvet, att jag genast vid anblicken å dem med största lätthet igenkände hvar och en. De sköna voro bättre och de fule sämre andar. De förre talade kärleksfullt om allt, och allt hvad de sade, var sannt. De senare talade spotskt och pockande om allt och nästan allt hvad de sade, var osannt. Jag frågade en bland de sköne efter min lille son. Den, jag frågade, som var en yngling i sin första ungdomliga fägring, log så mildt, som endast en engel kan le, och med detsamma igenkände jag i honom just den, efter hvilken jag frågade. Men jag uthärdade ej länge den öfversvinneliga ljufheten från hans blick och glansen från hans dräkt: jag fann däraf, att jag ännu ej var mogen för hans ständiga sällskap. Jordisk släktskap betyder intet i andarnas värld, om släktskapen ej är förenad med lika böjelser, vilja och kärlek. Så snart jag ej längre kände mig främmande i andarnas värld, sällade jag mig till de andra, för hvilka jag erfor mig hysa den största sympati, och dessa voro och äro ännu de ytliga och flärdfulle. Många andra andegrupper stå, och alla endast genom egen vilja, fritt val, både närmare himlen el-

ler rättare himlarne än vi, de ytliga och flärdfulle; men jag och de med mig i denna grupp, i detta samfund mest likställige, vi längta efter och arbeta för att kunna bli värdiga samt få förmåga utöfva vår värksamhet längre in i andarnas värld än uti dess förgård.

— Hvad är då din värksamhet nu? frågade Carl.

— Att lefva i minnet, svarade skogsfrun, och utöfva den kärlek, som öfvervägande behärskade mig under senare delen af mitt tjugufemåriga jordelif, det vill säga: jag håller på med att hos mig bortarbeta det ytliga och flärden samt att uti min kärlek till naturen söka Gud; spårande Honom i den lysande, värmande och allt upplifvande solen, i månen med dess magiska ljus, i de mildt tindrande stjärnorna, i de sorlande bäckarna och de brusande strömdragen, i fåglarnas sång, i de doftande blomorna och i mitt eget samvete. Det är härunder och därför, jag nu, alldeles på enahanda sätt som under senaste delen af mitt jordelif, irrar och nästan alltid ensam omkring i skogarna och därför kallas af människorna skogsfrun.

— Är det sannt, inföll Carl, hvad folksägner förmäler om dig, att du nämligen gärna leder den ensamme skogsvandraren vilse?

— Min vän, återtog skogsfrun, mildt leende, frukta ingenting i den vägen, utan tag det påståendet, om du så vill, såsom en allegori-öfver det gamla kända förhållandet, att en ung, tjusande kvinna lätt nog kan leda en man på villospår.

— Men folksägner, fortsatte Carl, nästan litet generad öfver, hvad han ämnade säga, folksägner vet också att berätta om . . . om . . . en viss . . . tömhet i ditt eljest sköna väsende, men denna . . .

tomhet märkbar, endast när du vänder ryggen till.

— Däruti, genmålde skogsfrun, har folksägnen fullkomligt rätt: bakom det ytliga och flärden, som jag, skogsfrun, för dig representerar, är alltid tomhet. Men snart representerar jag för min individuella del ej längre ytligheten och flärden samt tomheten där bakom. Många nog, tyvärr! representera allt det där mig förutan. Min utveckling uti andarnas världs förgård är i det allra närmaste fullbordad. Något litet återstår mig ännu att arbeta bort . . . se här! . . .

Sakta utsträckte skogsfrun sina armar, som därvid förvandlades till ett par snöhvita vingar men på inre sidan af hvardera vingen syntes några små svarta fläckar. Ett sakta vingslag, en vindens stilla susning i trädens toppar, och skogsfrun var borta.

Carl fortsatte sin vandring, troende att solen väl snart skulle gå upp. Det gjorde hon dock icke. I stället, när han kom ut ur skogen, var det ännu natt, men en härlig månskensnatt såsom det brukar vara i augusti. Vägen, som nu förminskades till blott en liten gångstig, gick genom en vacker äng med löfskog. Skuggan af trädens löf och grenar bildade en sorts mosaikmönster på den med frisk grönska beklädda marken. Ett prasslande hördes inifrån ängen på högra sidan om stigen. Detta för- anledde Carl att stanna och se sig omkring åt det hållet. Han varseblef då där ett ovanligt stort men ytterst fint spindelväfsdraperi emellan stammarna af tvenne hvarandra närstående gamla ekar, och bakom detta syntes en hel hop barn, eller rättare docklika, kvinnliga, lätta och luftiga varelser, som, klädda i hvitt och skärt samt prydda med förgätmigej och andra små vilda blommor och blad, dansade ringdans omkring en liten kulle, bevuxen med blommande ljung.

— Åh! små elfvor! utropade Carl.

— Så är det, ja, genmälde en ovanligt fin, behaglig klingande kvinnoröst, kommande från en liten ljushårig, blåögd elfva, som med detsamma satte sig å en med gråbrun mossa öfvervuxen liten sten, hvilken stack upp ur jorden alldeles invid kanten af stigen, å hvilken Carl stod.

Ingen af alla de öfriga elfvorna syntes mera till.

— Det fögnar mig, sade Carl, i det äfven han satte sig, men midt på stigen, att en gång själf hafva fått se elfvornas beryktade dans, och hur kärt det är mig få njuta af det egendomliga behaget att sitta ansikte mot ansikte med en liten elfva, en riktig liten elfva, kan jag icke säga.

— Hvarföre skulle det vara dig kärt? frågade elfvan.

— Jo, svarade Carl, emedan du ju är ett andeväsen; och, efter hvad jag tror mig ha funnit, flyta städse beaktansvärda ord från andars läppar.

— Om andarna äro *goda*, ja, genmälde elfvan.

— Jag anser er elfvor, fortfor Carl, för små *goda* andar.

— Men du bedrager dig därutinnan, återtog elfvan; vore vi elfvor fullt goda andar, så syntes vi ej på jorden och minst i yster dans.

— Så ären I väl icke fullt onda andar heller, tillade Carl.

— Vi äro i andarnas värld, återtog elfvan, sådana vi såsom människor voro på jorden: hvarken riktigt goda eller riktigt onda, dock med den skillnad mot under vårt jordelif, att vi nu äro stadda uti ett ständigt framåtgående i det goda med några få afbrott endast. Och dessa afbrott ådagalägga vi i och genom vår gamla kända ringdans på grönskande ångar vid månans sken.

— Hvad hafven då I, små vackra elfvor, varit och gjort såsom människor, eftersom ni fått en så egendomlig och säkert behaglig lott som att dansa på grönskande ängar vid månans sken?

— Vi hafva varit rika, goda, men svaga föräldrars nöjesökande döttrar, döda i ungdomens vår. Men ack! huru mildt är icke vårt och alla ej fullt goda andars oriktigt så kallade straff! Någon hämnd ingår alldeles icke däruti. Lika litet finnes någon belöning i andarnas värld. Hvad människorna under deras jordelif anse och kalla för straff och belöning efter döden, är ingenting hvarken mer eller mindre än att blott komma till det mål, som man eftersträfvat och mäktat nå. Det, som man under jordelifvet börjat och håller på med af hela sin själ vid den tid, då själen blir fri, det fortsätter man med i andarnas värld. Vi, elfvorna, började under vårt jordelif och höllo på med af hela vår själ vid den tid, då vi dogo, att egentligen icke vilja någonting annat än söka nöjen, och härmed fortsätta vi. Det här af för mänsklig uppfattning förnimbara är vår dans. Men för sista gången har jag för min del nu varit med om elfvornas dans. Min utveckling, gående ifrån otillfredsställelsen uti att söka företrädesvis eller endast nöjen, då man ju är skapad för nyttan och till sällheten uti arbete, samarbete likt biens i kupan för det goda, det gemensamma goda, är nästan fullbordad. Blott en del af minnet från mitt gagnlösa jordelif håller mig i detta nu fortfarande kvar i förgården af andarnas värld och därigenom på sätt och vis ätven vid jorden. Men denna del af minnet är just nu på väg att försvinna, domna bort under invärkan af hoppet om den fullständigt ädla värksamhet, som förestår mig längre in, högre upp i andarnas värld, i hvilken af-

delning ingen ofullkomlighet kan döljas. En sista återblick vill jag dock nu kasta på det så flyktigt förflutna, som jag sedan aldrig mer vill ha åter i mitt minne . . .

Elfvän tycktes härvid försjunka i djupa tankar, under det hennes lilla fina, vackra ansikte, belyst af månen, antog ett nästan lidande uttryck.

Hon suckade tungt. Det var hennes sista suck öfver ett fullbordadt *ofullkomligt* lif.

Carl försjönk också i djupa tankar. Han tänkte:

Om man, färdig att skiljas från jordelivvet, söker att liksom summera ihop alla sina hafda känslor och tankar samt utförda handlingar, dem man då å ena sidan själf gillar, såsom tillfredsställande, och å andra sidan ogillar, såsom otillfredsställande, hur liten måste icke den förra summan och hur stor måste icke den sednare blifva! — Man rodnar ju understundom vid fullaste lifskrafter inför sig själf.

Carl tänkte så lifligt, att han värkligen rodnade och känslan af denna rodnad återkallade honom från tankarnas värld.

— Återblicken! Återblicken! utropade han och bad: snälla lilla elfva, om det är möjligt, tillåt mig följa dig på och i densamma!

— Det är möjligt, genmälde elfvan, följ mig genom att höra och se! . . .

— Tack, tack, liten elfva . . .

Och elfvan talade sålunda:

— Af naturen utrustad med så fullkomlig kroppslig skönhet, som någonsin kan komma på en kvinnas lott, och hvad mina själsförmögenheter angår, mera begåfvad än de fleste, blef jag, så snart jag fördes ut ut i den, så kallade, fina världen, till hvilken jag genom min börd hörde, en balernas drottning, en sällskapslivvets ros, omkring hvilken dess

många fjärilar fladdrade. Jag uppmuntrade dem ej, ty det behöfdes icke, men jag afvisade dem ej heller, emedan jag erfor ett mig själf förtrollande behag af och i deras närhet och uppmärksamhet mot mig: sympatiens makt drog min själ till dem. En af dessa "fjärilar" och en annan ung man, men hvars karaktär var allvarlig och begrundande, förklarade mig nästan samtidigt sin kärlek. Till ingendera gaf jag något bestämdt svar: min blygsambhet förbjöd det. Jag öfverlämnade åt mina föräldrar att göra det likasom hade saken gällt dem, men icke mig. De sade nej åt den allvarlige och ja åt "fjärilen", åt honom, som hade de yttre fördelarne på sin sida, och nog tyckte jag då bäst om det. Vi förlofvades. Min fästman och jag flögo från nöje till nöje. Vi lefde ett lif, som var i *min* smak. Några månader förflöto. Underrättelser kommo, att han, som fick nej, dött: man sade af sorg öfver sin olyckliga kärlek till mig, men jag vet nu, att så dock icke var fallet. Man berättade mig, att det sista ord, som kom öfver hans läppar, *var mitt* namn. Min fästman skrattade däråt, men jag var vemodig däröfver, dock ej längre än blott några timmar. Så belönade *jag* en sann, en ren, en trogen kärlek, den jag var ovärdig. Men lefnadslusten, det goda lugnet hos min fästman af tog så småningom dag efter dag. Han uteblef från mitt hem. Jag grät, grät bittert, men ej öfver den möjligen blifvande förlusten, utan af harm öfver sårad kvinnlig fåfånga. Fråga blef om att återsända ringen. Detta behöfdes dock icke: han gjorde själf slut på allt; han — *sköt sig*. På bordet, som stod i hans rum vid hans blodiga lik, låg en skriven lapp af följande innehåll: "Som jag icke tror på ett lif efter detta och just detta lif blifvit mig outhärdligt, sedan min ärfda rikedom är slut, min hälsa bruten

och mitt namn ej längre godt hos procentare, så skjuter jag mig nu, såsom det ägnar och anstår en man af mitt yrke, för att slippa dö som ett kräk, och förbannande människans usla lif, hvilket är sämre än djurens genom ständigt gäckade förhoppningar.“ Ja, så hade *han* tänkt och skrifvit. Så dog han. Efter denna tilldragelse blef jag för en tid tvungen att afstå från mina nöjen. Denna tid var mig svår, men sorgen öfver, hvad som sålunda händt och öfver, hvad jag förlorat, ingen. Kärlek hade jag aldrig hyst till honom: jag kunde icke älska annat än nöjen, ty sådan var min natur och sådan min uppfostran. Blef så ett slädparti. Man sade, att konvenansen då tillät mig vara med och med var jag. Dansen gick lifligt. Värmen var olidlig i den öfverfulla danssalongen. Men jag svalkade mig genom att med några andra unga flickor promenera i en korridor. Af svalkan vardt sjukdom och af sjukdomen — *död*. Man begrät mig, lade kransar på min kista, kastade blommor i graf och — snart var jag glömd. Ingen människa är outhärlig. — Sådant var mitt efemeridiska jordelif. Mångens har varit sämre, mångens bättre, men mångens har ock varit, är och blifver med mitt likt.

— Säg mig, liten elfva, inföll Carl, har du någon gång i andarnas värld återsett de män, som du nu talat om?

— Ja, svarade elfvan, många, många gånger: jag ser dem när jag vill, jag ser dem nu.

— Hvar? frågade Carl och reste sig hastigt upp. Den lilla elfvan gjorde så med.

— Vänd dig om, sade hon.

— Hu! utropade han, stod tyst och stirrade framför sig.

Hvad såg han väl?

Jo, följande:

Det var en oöfverskådlig stor slätt med svart mark. En dunkel skymning var utbredd öfver den samma. Någon himmel syntes ej: den doldes af en tjock dimma, hvilken bildade liksom ett tungt, tryckande tak öfver det hela. Å denna slätt rörde sig i brokigt hvimmel, såsom på en marknad, en anseelig människomassa, fördelad i många särskilda grupper. Alla sågo mycket gamla ut och voro afskyväckande fula. Hvar och en tycktes sig själfvom nog. Ingen enighet, ingen frid, ingen rast, ingen ro, Det talades, det gestikulerades, det skrånades, det skrålades, det skreks och hoppades, det slogs det skratades, det gräts, det svors. Alla gingo såsom i rus, i rus af egna begärelser och passioner af allra lägsta art. Ingen enda på jorden ej blott förekommande utan äfven upptänkbar råhet, osedlighet eller förbrytelse emot lefnadsvett, blygsamhet, moral, samhällslag och sundt förnuft. saknades här i naknaste utöfning. En skelettlik man trädde ut ur den vämjeliga hopen och närmade sig Carl med revolver i högra handen och en skriven papperslapp i den vänstra. Skelettmannen stannade på några stegs afstand från Carl, kastade papperslappen ifrån sig under ett vidrigt grin, förde in revolvermynningen uti sin vidt gapande mun och tryckte till. En dof knall hördes. Det bolmade rök. Mannen föll och vred sig konvulsiviskt. I nästa ögnblick rusade han upp och skyndade hänskrattande in uti den grupp, från hvilken han kommit.

— Det var *han*, det var "fjärilen", hviskade elfvan.

Slätten med allt, hvad därpå var, inhöljdes i becksvalt mörker.

— Ohyggligt! mumlade Carl.

— Dock, sade elfvan, blott en skymt af helvetet, en liten matt tafla utaf, hvad som försiggått och försiggår inom de onda människornas själar.

— Huru?! sade Carl likasom för sig själf, ruskade på hufvudet och svängde omkring. Jag ser ju inte mer än med *ett* öga!

Han tog af sig glasögonen, betraktade dem och fann då, att det ena glaset var alldeles förmörkadt. Men icke förty satte han åter på sig „skaldens glasögon“.

— Min återblick är slut, sade elfvan. Allt det förflutna må varda glömdt! Jag har såsom elfva härmed ändat min värksamhet.

Carl bländades af ett strålände ljus, som kom honom att tillsluta ögonen. När han åter öppnade dem, utropade han:

— Ack!

Hvad såg han väl nu?

Jo, följande:

Det var ett skönt, leende sommarlandskap, öfversvämmadt af ljus. Blommor prunkade öfver allt.

Trädens löf dallrade, hvaraf uppkom en underbart ljuf musik. Små kolibrilika, metallglänsande fåglar flögo sjungande från gren till gren. På klara vattenspeglar summo lekande svanar och olikfärgade dufvor räckte näbb åt hvarandra på vattenspeglarnas guldsandsstränder. Detta härliga landskap, å hvilket inga gränser syntes, var uppfyllt af unga, sköna människor i hvita, skimrande kläder. Ingen gick ensam. Minst två och två voro öfverallt, tillsammans. Alla gingo från och till hvarandra lifligt samtalande under uttryck af den innerligaste kärlek, frid och stilla glädje. Alla voro såsom syskon Liflig och harmonisk var värksamheten. I allt, hvad som kan hänföras till det sköna, gafs uttryck åt

utaf dessa undersköna varelser, hvilka tycktes sådana som just människan till sin förväkligade gudomliga idé måste ha utgått från skaparen och sådan hon måst tänkas till sist, ren i sin vilja och god i sitt uppsåt, skola till skaparen återgå, behärskad af kärlek till honom och sin nästa. Tvänne af de sköna varelserna närmade sig Carl. Det var en ung kvinna och en ung man. De sväfvade hand i hand fram och stannade på något afstånd ifrån Carl, i det den unga kvinnan sade:

— Du, som hört mitt korta jordelifs historia och sett mig, sådan jag var, medan ännu min håg drogs till jorden, se mig, sådan jag nu är och sådan den, som besegrar alla sina lägre böjelser, blifver!

Det var den forna lilla elfvan; men nu var hon större och skönare.

— Här, fortfor hon, ser du också honom, som var sin kärlek, den jag på jorden var ovärdig, trogen. Det var han, som af mig försmådd dög med mitt namn på sina läppar, sedan en bön för oss båda ilat före hans ädle ande till ljusets rymder.

Och den unge mannen tillade:

— Den rena och trogna kärleken till värdigt varande eller blifvande föremål, börjad på jorden, dock af öfverjordiskt ursprung, är helig och fortfar därföre i himmelen, i kärlekens, frihens och ljusets värld.

— Vål erfarande, sade Carl, ett viss stilla vemod öfver, att icke vara så lycklig som I ären, gör dock allt detta mig lycklig att hafva fått sett och hört.

— Dock, sade den unga kvinnan, blott en skymt af himlen, en liten, liten matt tafsla utaf, hvad som försiggått och försiggår inom de goda människornas själar.

Den plats, hvarå de tvänne sälla andarna stodo, höjde sig så småningom till en liten kupolformig, grön och blomstrande kulle, omgifven utaf liksom en krans af knäböjande elfvor med hopknäppta händer och nedböjda hufvuden.

Det blixtrade till.

Ofrivilligt slöto sig Carls ögonlock. När han öppnade dem åter, såg han alldeles ingenting. Han ryckte af sig glasögonen och fann då, att äfven det andra glaset var förstördt: det var spräckt såsom slaget på med en hammare.

— Äfven "skaldens glasögon", som jag fick af min mor, sade Carl och betraktade dem, ha visat sig vara bräckliga tingestar, hvilka icke förmå släppa igenom mer än blott en skynt af helvetets mörker och himmelens ljus.

III.

På morgonen.

För prosten hade den där kyssen åstadkommit en vaknatt, för Anna en gråtnatt och för Carl, såsom vi veta, en drömnatt.

Alla tre voro på morgonen mycket omorgnade.

När den gamla mora-klockan slog nio i prostens rum, hade Carl, så pass ordentligt som hans dåliga lynne medgaf, packat alla sina saker och Anna inkommit till sin far med kaffet.

Prosten satt då och skref ett bref, högt dikterande för sig själf:

— Och . . . önskar . . . jag . . . därför . . . , att . . . hon . . . måtte . . . få . . . tillbringa . . . vintern . . . hos . . . eder . . .

— Skall pappa inte vara god och dricka kaffe nu, medan det är varmt? sade Anna, som satt bricken på skrifbordet.

— Vänta lite, tills jag skrivit ut meningen, svarade prosten och fortfor att diktera: där . . . hon . . . blir i . . . tillfälle . . . vidare . . . utbilda . . . sig . . . i . . . musik . . . och . . . lefvande . . . språk . . .

Det knackade på dörren.

— Stig in! ropade prosten och afbröt sin skrifning.

Carl inträdde och stannade under en djup bugning vid dörren.

— God morgon, farbror! God morgon, fröken Anna! hälsade han.

— Prosten nickade.

— God morgon, Carl! hälsade Anna och räckte honom handen.

De växlade en blick, som sade mer än ord.

— Jag kommer nu, började Carl och närmade sig prosten, för att pliktskyldigast efter en natt full af underliga drömmar, säga farbror och fröken Anna farväl, ödmjukt tackande farbror för all den välvilja, som i farbrors hus kommit mig till del allt ifrån första stund, jag för ett halft år sedan kom hit och tills — *i går kväll*, då jag blef utvisad.

— Nå, hvart tänker du nu ställa kosan? frågade prosten.

— Till Uppsala.

— Men terminen är ju slut nu.

— Det börjar en ny nästa år.

— Men Carl, inföll Anna i den mest bedjande ton, stanna då här åtminstone öfver julen. Skall han inte det, pappa?

— Jo, visst det, svarade prosten. Jag har nu tänkt närmare på saken. Du kan gärna stanna kvar icke allenast öfver julen, utan så länge du själf finner för godt. Anna får i stället begifva sig bort. Du, mitt barn, skall tillbringa vintern hos våra släktingar i Stockholm. Jag håller just nu på att tillskrifva dem därom. Det blir för dig ett godt tillfälle att vidare utbilda dig i musik och lefvande språk.

— Huru! utropade Anna, knäppte ihop händerna och såg förtviflad ut. *Jag* i Stockholm i vinter? Nej, nej, min goda pappa. Jag vill visst inte skiljas ifrån pappa, bröderna och mitt kära fridfulla hem. Hvem skulle då se efter allt här?

— För det tillbud, farbror nu gjort mig, inföll Carl, tackar jag, men kan icke emottaga det, alldenstund fröken Anna, dottern i huset, i stället skulle härifrån. Hon skall icke bära straffet för min brottslighet, ifall min kärlek till henne skulle kunna anses för en brottslighet, hvilket jag dock bestrider. Faktiskt är emellertid, att vi älska hvarandra. Att farbror ej gillar denna vår kärlek, är visserligen obehagligt för oss, men den tillintetgöres ingalunda därigenom, ehuru vi måste tillsvidare dölja den. Och med den erfarenhet, farbror äger af lifvet, vet farbror fullo väl, att aldrig någon välsignelse följer af försöket att släcka kärlekens heliga eld i två unga hjärtan. Farväl, farbror!

Carl räckte prostens handen och bugade sig ödmjukt. Anna snyftade.

Prosten höll Carls hand kvar, sägande:

— Du skall väl åtminstone vänta, tills vi frukosterat.

— Nej, jag tackar, sade Carl, drog sin hand ur prostens och gick till Anna.

— Anna! Innerligt älskade Anna! Farväl! *så länge!* Glöm mig ej! *Jag* glömmmer *aldrig* dig.

Han fattade båda hennes händer och kysste dem.

— Carl! min innerligt älskade Carl, stanna åtminstone blott några ögonblick, så vi få tala vid pappa. Han är inte så hård som det synes. Kanske skall han gifva sitt bifall till vår framtida förening. Pappa! fortfor hon och fattade sin fars händer. Inte sannt? Carl och jag få ju ändå älska hvarandra?

— Icke förr, svarade prosten, än Carl kommit därhän med sig själf, att han med sin af mig kända sanningskärlek kan på heder och samvete säga, att han tror på ett lif efter detta. Då först kan, vill och skall jag gifva eder min faderliga välsignelse.

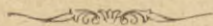
— Nåväl, farbror, sade Carl, i så fall skola vi icke länge behöfva vänta på densamma. En, att jag så må så säga, *allegorisk* dröm i natt har återgifvit mig tron på ett lif efter detta. Denna dröm har visat mig sättet och formen med mera för detta lif. Jag kan icke, jag vill icke annat än tro därpå. Tron på Gud och tron på ett lif efter detta är numera ett lika stort behof för mitt hjärta som kärleken. Jag trodde icke heller förr på den; men Anna har lärt mig att göra det.

— Carl! Anna! sade prosten och räckte en hand till dem hvaradera. Lifvet är kort och må man därföre gärna skaffa sig på ett förnuftigt sätt all den ädla glädje, som det kan skänka. Genom att göra andra lycklige känner man sig lycklig själf. Jag har numera ingenting emot er kärlek. Förlofningen får ske i jul och brölloppet — i framtiden.

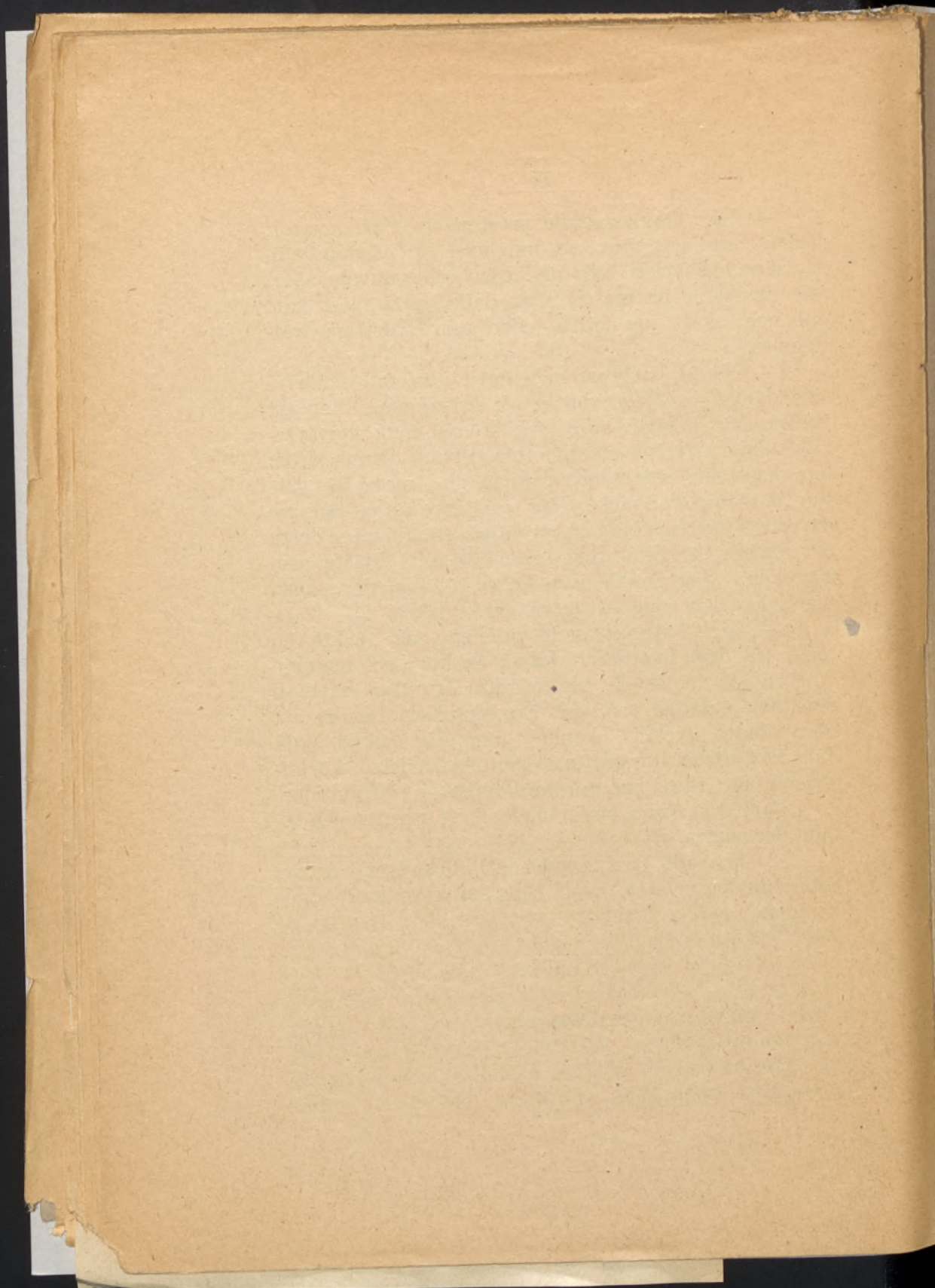
Carl och Anna omfamnade först prosten och sedan hvarandra.

— Ja, sade Carl leende och blickade in i Annas ögon, nu ha vi sett, hvad blott en kyss kan åstadkomma.

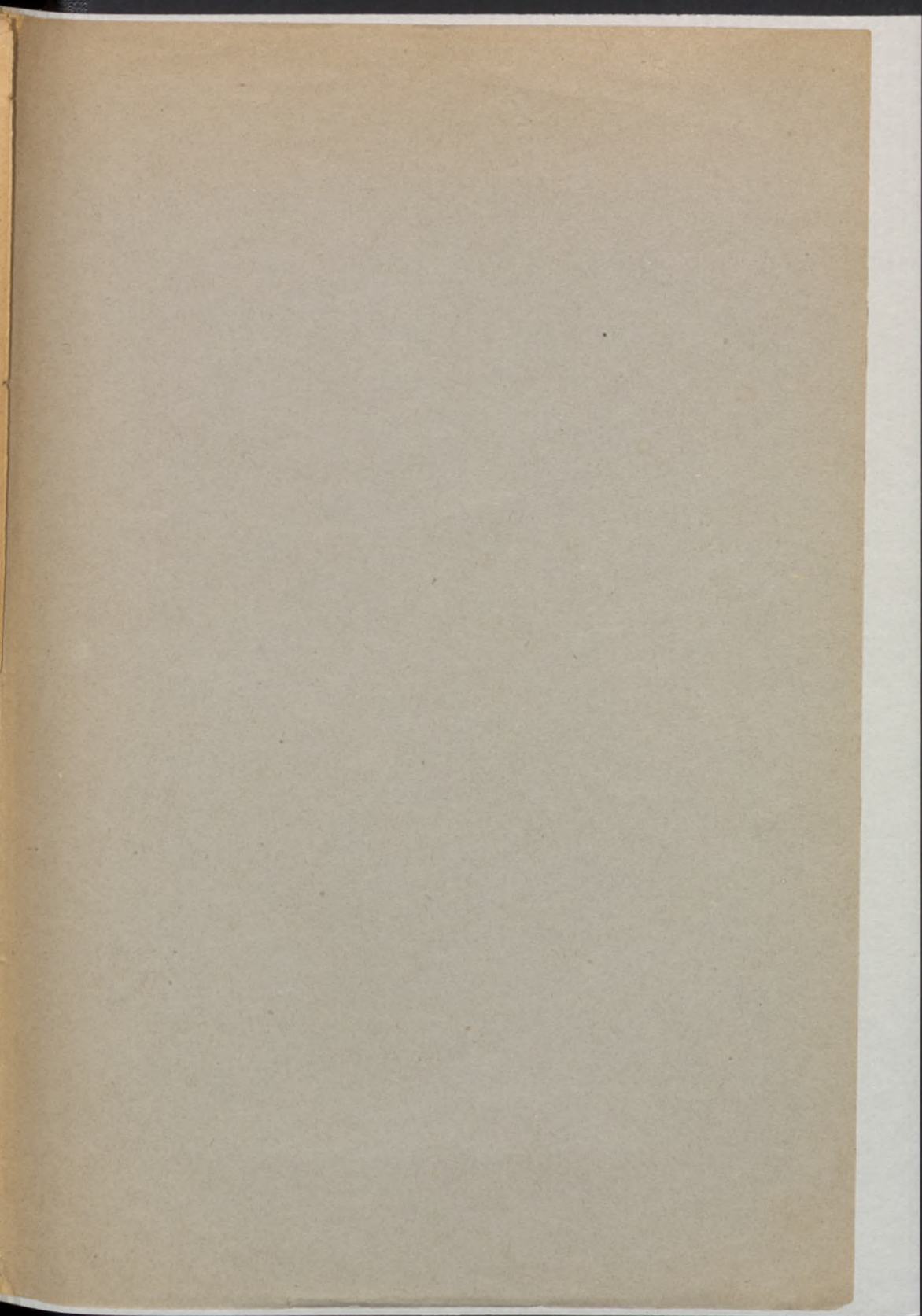
SLUT.

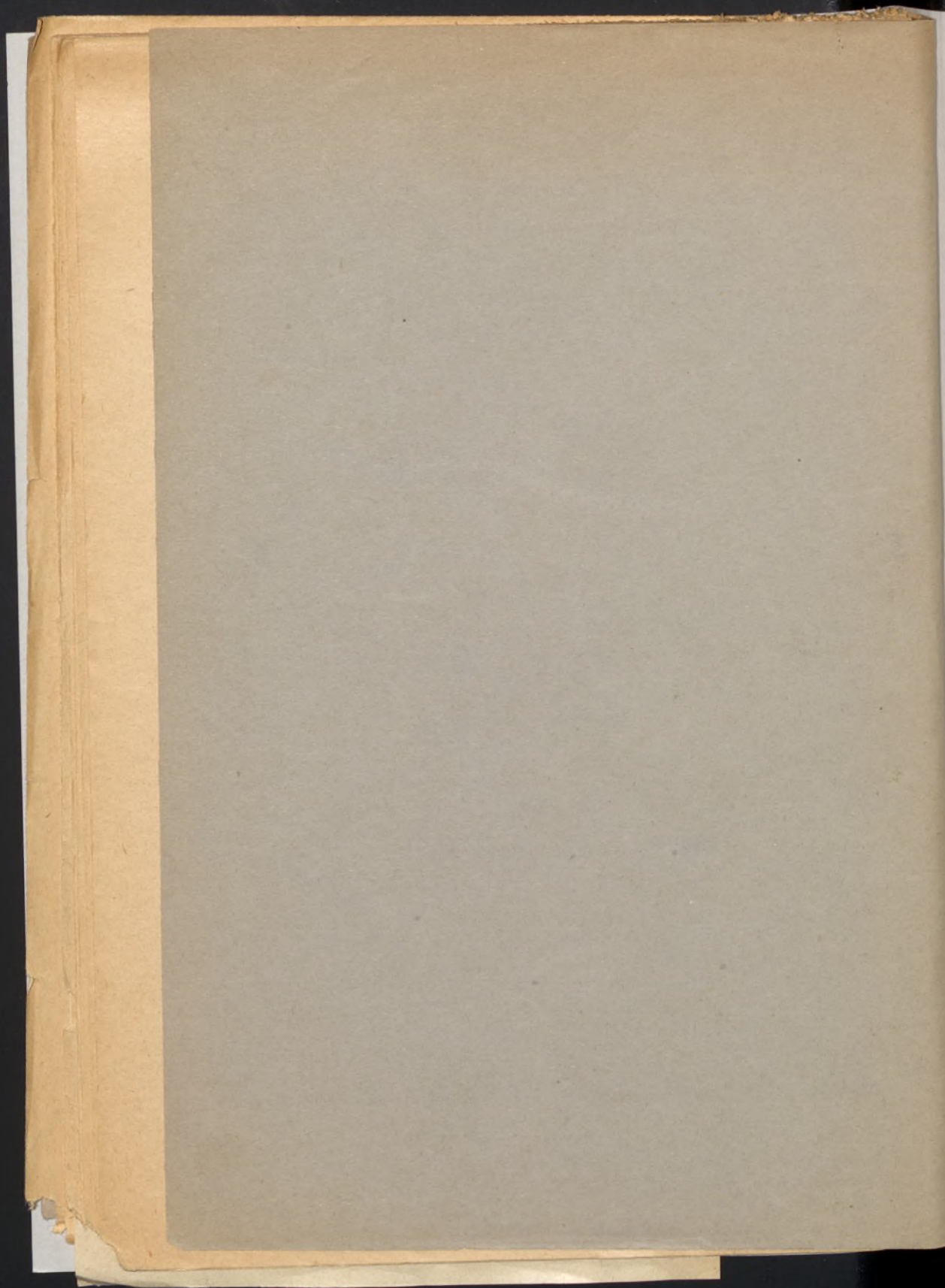

1001862192

